

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 25.2.2015
COM(2015) 80 final

ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΕΝΩΣΗ

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,
ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ**

**Στρατηγική πλαίσιο για μια ανθεκτική Ενεργειακή Ένωση με μακρόπνοη πολιτική για
την κλιματική αλλαγή**

1. ΓΙΑΤΙ ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ ΜΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΕΝΩΣΗ;

Ο στόχος μιας ανθεκτικής Ενεργειακής Ένωσης, με μια φιλόδοξη πολιτική για το κλίμα στο επίκεντρό της, είναι η παροχή στους καταναλωτές της ΕΕ —νοικοκυριά και επιχειρήσεις— ασφαλούς, βιώσιμης, ανταγωνιστικής και οικονομικά προσιτής ενέργειας. Για την επίτευξη αυτού του στόχου θα απαιτηθεί ριζικός μετασχηματισμός του ενεργειακού συστήματος της Ευρώπης.

Όραμά μας είναι μια Ενεργειακή Ένωση όπου τα κράτη μέλη κατανοούν ότι εξαρτώνται το ένα από το άλλο για να εξασφαλίσουν στους πολίτες τους ασφαλή ενεργειακό εφοδιασμό, με βάση την πραγματική αλληλεγγύη και εμπιστοσύνη, και μια Ενεργειακή Ένωση η οποία μιλά με μία φωνή στις παγκόσμιες υποθέσεις.

Όραμά μας είναι ένα ολοκληρωμένο ενεργειακό σύστημα, σε επίπεδο ηπείρου, όπου η ενέργεια διακινείται ελεύθερα πέραν των συνόρων, με βάση τον ανταγωνισμό και την καλύτερη δυνατή χρήση των πόρων, και με την αποτελεσματική ρύθμιση των αγορών ενέργειας σε επίπεδο ΕΕ, όπου χρειάζεται.

Όραμά μας είναι μια βιώσιμη Ενεργειακή Ένωση, με μια φιλική προς το κλίμα οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, η οποία έχει μελετηθεί για να διαρκέσει.

Όραμά μας είναι ισχυρές, καινοτόμοι και ανταγωνιστικές ευρωπαϊκές εταιρείες, οι οποίες αναπτύσσουν τα βιομηχανικά προϊόντα και την τεχνολογία που απαιτούνται για την επίτευξη της ενεργειακής απόδοσης και των τεχνολογιών χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών εντός και εκτός της Ευρώπης.

Όραμά μας είναι ένα ευρωπαϊκό εργατικό δυναμικό που διαθέτει τις δεξιότητες για τη δημιουργία και τη διαχείριση του ενεργειακού συστήματος του μέλλοντος.

Όραμά μας είναι η εξασφάλιση της εμπιστοσύνης των επενδυτών μέσω μηνυμάτων όσον αφορά τις τιμές που αποτυπώνουν μακροπρόθεσμες ανάγκες και στόχους πολιτικής.

Ακόμη σημαντικότερο, όραμά μας είναι μια Ενεργειακή Ένωση η οποία θέτει τους πολίτες στο επίκεντρό της, στην οποία οι πολίτες αναλαμβάνουν την ευθύνη για την ενεργειακή μετάβαση, επωφελούνται από τις νέες τεχνολογίες για να μειώσουν τους λογαριασμούς τους, συμμετέχουν ενεργά στην αγορά, και στην οποία προστατεύονται οι εύάλωτοι καταναλωτές.

Για να επιτευχθεί ο στόχος μας, θα πρέπει να απομακρυνθούμε από μια οικονομία που βασίζεται στα ορυκτά καύσιμα, μια οικονομία στην οποία η ενέργεια στηρίζεται σε μια κεντρική προσέγγιση από την πλευρά της προσφοράς και σε παλαιές τεχνολογίες και παρωχημένα επιχειρηματικά μοντέλα. Πρέπει να αποκτήσουν ισχύ οι καταναλωτές με την παροχή σε αυτούς πληροφοριών και επιλογών και με τη δημιουργία ευελιξίας για τη διαχείριση τόσο της ζήτησης όσο και της προσφοράς. Πρέπει να απομακρυνθούμε από ένα κατακερματισμένο σύστημα, το οποίο χαρακτηρίζεται από ασυντόνιστες εθνικές πολιτικές, φραγμούς στην αγορά και απομονωμένες από ενεργειακή άποψη περιοχές.

Αριθμητικά στοιχεία του ευρωπαϊκού ενεργειακού συστήματος

Σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία, η ΕΕ εισήγαγε το 53 % της ενέργειάς της με κόστος περίπου 400 δισεκατ. ευρώ, γεγονός που την καθιστά τον μεγαλύτερο σε παγκόσμιο επίπεδο εισαγωγέα ενέργειας. Έξι κράτη μέλη εξαρτώνται από έναν και μόνο εξωτερικό προμηθευτή για το σύνολο των εισαγωγών φυσικού αερίου και, ως εκ τούτου, παραμένουν πολύ εύάλωτα σε κρίσεις εφοδιασμού. Έχει επίσης εκτιμηθεί ότι κάθε πρόσθετη αύξηση κατά 1 % της

εξοικονόμησης ενέργειας επιφέρει μείωση κατά 2,6% των εισαγωγών φυσικού αερίου¹. Το 75 % των κατοικιών είναι ενεργειακά μη αποδοτικές. Το 94 % των μεταφορών εξαρτώνται από πετρελαϊκά προϊόντα, εκ των οποίων το 90 % εισάγεται. Συνολικά, η ΕΕ διέθεσε περισσότερα από 120 δισεκατ. ευρώ ετησίως —άμεσα ή έμμεσα— για επιδοτήσεις στον τομέα της ενέργειας, συχνά χωρίς αυτό να δικαιολογείται². Έως το 2020 και μόνο πρέπει να επενδυθεί πάνω από 1 τρισεκ. ευρώ στον ενεργειακό τομέα στην ΕΕ³.

Οι τιμές χονδρικής της ηλεκτρικής ενέργειας στις ευρωπαϊκές χώρες είναι σε χαμηλά επίπεδα, αν και εξακολουθούν να είναι υψηλότερες κατά 30 % από ό,τι στις ΗΠΑ. Παράλληλα, από το 2012 έως το 2013 οι τιμές μετά τους φόρους της ηλεκτρικής ενέργειας για τα νοικοκυριά αυξήθηκαν κατά μέσο όρο κατά 4,4 %. Οι τιμές χονδρικής του φυσικού αερίου εξακολουθούν να είναι υπερδιπλάσιες εκείνων των ΗΠΑ⁴. Η διαφορά τιμής με άλλες οικονομίες έχει επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας μας, και ιδίως των ενεργοβόρων βιομηχανιών μας.

Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις του τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έχουν συνδυασμένο ετήσιο κύκλο εργασιών 129 δισεκατ. ευρώ και απασχολούν πάνω από ένα εκατομμύριο άτομα⁵. Οι εταιρείες της ΕΕ κατέχουν μερίδιο 40 % του συνόλου των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας για τις τεχνολογίες ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές⁶. Η πρόκληση συνίσταται στο να διατηρήσει η Ευρώπη ηγετικό ρόλο στις παγκόσμιες επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας⁷.

Σήμερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει κανόνες για την ενέργεια που θεσπίζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά στην πράξη υπάρχουν 28 εθνικά ρυθμιστικά πλαίσια. Η κατάσταση αυτή δεν μπορεί να συνεχιστεί. Μια ολοκληρωμένη αγορά ενέργειας είναι αναγκαία για να δημιουργηθεί περισσότερος ανταγωνισμός, να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα της αγοράς μέσω της καλύτερης χρησιμοποίησης των εγκαταστάσεων παραγωγής ενέργειας σε ολόκληρη την ΕΕ και να εξασφαλιστούν προσιτές τιμές για τους καταναλωτές.

Η λιανική αγορά δεν λειτουργεί ομαλά. Πολλοί οικιακοί καταναλωτές έχουν πολύ περιορισμένη επιλογή όσον αφορά τους προμηθευτές ενέργειας και ανεπαρκή έλεγχο των ενεργειακών τους δαπανών. Απαράδεκτα υψηλό ποσοστό ευρωπαϊκών νοικοκυριών δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να πληρώσουν τους λογαριασμούς τους κατανάλωσης ενέργειας.

Η ενεργειακή υποδομή καθίσταται όλο και πιο πεπαλαιωμένη και δεν είναι προσαρμοσμένη στην αύξηση της παραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Είναι αναγκαίο να προσελκυστούν επενδύσεις, αλλά η υφιστάμενη οργάνωση της αγοράς και οι εθνικές πολιτικές δεν παρέχουν τα κατάλληλα κίνητρα ούτε επαρκή προβλεψιμότητα για τους δυνητικούς επενδυτές.

¹ Ανακοίνωση «Η ενεργειακή απόδοση και η συμβολή της στην ενεργειακή ασφάλεια και το πλαίσιο του 2030 για τις πολιτικές που αφορούν το κλίμα και την ενέργεια», COM(2014)520.

² Ευρωπαϊκή στρατηγική για την ενεργειακή ασφάλεια, COM(2014) 330.

³ Εκτιμήσεις της Επιτροπής. Ο ΔΟΕ εκτιμά ότι έως το 2025 απαιτείται 1,3 τρισεκ. ευρώ για την παραγωγή, τη μεταφορά και τη διανομή.

⁴ Υπολογισμοί της ΓΔ Ενέργειας με βάση εκθέσεις αγοράς Platts και δεδομένα του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας (ΔΟΕ) για το πρώτο εξάμηνο του 2014.

⁵ Έκθεση Eur'Observateur 2014.

⁶ Σε σύγκριση με μερίδιο 32 % που κατέχει η ΕΕ στο σύνολο των παγκόσμιων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

⁷ UNEP-BNEF Global Trends in Renewable Energy Investments 2014 (Παγκόσμιες τάσεις στις επενδύσεις σε ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, UNEP-BNEF, 2014).

Εξακολουθούν να υφίστανται ενεργειακές νησίδες, δεδομένου ότι πολλές αγορές δεν είναι σωστά συνδεδεμένες με τους γείτονές τους. Αυτό αυξάνει το κόστος που επωμίζονται οι καταναλωτές και αποτελεί πηγή ευπάθειας από πλευράς ενεργειακής ασφάλειας.

Αν και εξακολουθούμε να κατέχουμε ηγετική θέση στην καινοτομία και την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, άλλα μέρη του κόσμου καλύπτουν τη διαφορά με ταχείς ρυθμούς και έχουμε ήδη χάσει έδαφος όσον αφορά ορισμένες καθαρές τεχνολογίες χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών.

Η ανάπτυξη των επενδύσεων σε παγκόσμια ανταγωνιζόμενες επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας, χάρη σε σταθερές πολιτικές, θα προσφέρει θέσεις εργασίας και ανάπτυξη στην Ευρώπη. Θα αναδυθούν νέοι επιχειρηματικοί τομείς δραστηριότητας, νέα επιχειρηματικά μοντέλα και νέες περιγραφές θέσεων εργασίας. Ένας τέτοιος μετασχηματισμός επηρεάζει ριζικά τους ρόλους όλων των παραγόντων στο ενεργειακό σύστημα, συμπεριλαμβανομένων των καταναλωτών.

Η Ευρώπη πρέπει να κάνει τις σωστές επιλογές τώρα. Εάν διατηρηθεί η σημερινή πορεία, η αναπόφευκτη πρόκληση της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών θα καταστεί δυσχερέστερη λόγω του οικονομικού, κοινωνικού και περιβαλλοντικού κόστους που συνεπάγονται κατακερματισμένες εθνικές αγορές ενέργειας. Θα πρέπει να αξιοποιηθούν, όσο ισχύουν, οι σημερινές χαμηλές τιμές του πετρελαίου και του φυσικού αερίου —σε συνδυασμό με τη μείωση του κόστους των καθαρότερων μορφών ενέργειας, μια ισχυρή πολιτική της ΕΕ για το κλίμα και την εμφάνιση νέων τεχνολογιών— ως ιστορική ευκαιρία για να επαναπροσδιοριστεί η πολιτική της ΕΕ στον τομέα της ενέργειας προς τη σωστή κατεύθυνση, και συγκεκριμένα προς εκείνη της Ενεργειακής Ένωσης.

2. ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΠΟΡΕΙΑ

Η ενεργειακή στρατηγική της Ένωσης έχει πέντε αμοιβαίως ενισχυόμενες και στενά αλληλένδετες *διαστάσεις* με στόχο την εξασφάλιση μεγαλύτερης ενεργειακής ασφάλειας, βιωσιμότητας και ανταγωνιστικότητας:

- ενεργειακή ασφάλεια, αλληλεγγύη και εμπιστοσύνη,
- πλήρως ενοποιημένη ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας,
- ενεργειακή απόδοση που συμβάλλει στον μετριασμό της ζήτησης,
- απαλλαγή της οικονομίας από τις ανθρακούχες εκπομπές, και
- έρευνα, καινοτομία και ανταγωνιστικότητα.

2.1. Ενεργειακή ασφάλεια, αλληλεγγύη και εμπιστοσύνη

Τον Μάιο του 2014 η Επιτροπή εξέθεσε στην στρατηγική της για την ενεργειακή ασφάλεια⁸ τους λόγους για τους οποίους η ΕΕ παραμένει ευάλωτη στις εξωτερικές ενεργειακές κρίσεις και κάλεσε τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο, να καταστήσουν σαφείς στους πολίτες τις επιλογές που συνεπάγεται η μείωση της εξάρτησής μας από συγκεκριμένα καύσιμα, προμηθευτές ενέργειας και οδούς εφοδιασμού. Η Ενεργειακή Ένωση στηρίζεται στη στρατηγική αυτή.

⁸ COM(2014) 330.

Βασικοί παράγοντες της ενεργειακής ασφάλειας είναι η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας και η αποδοτικότερη χρήση της ενέργειας. Αυτή προϋποθέτει περισσότερη διαφάνεια καθώς και μεγαλύτερη αλληλεγγύη και εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών. Για την ενεργειακή της ασφάλεια, η ΕΕ εξαρτάται στενά από τους γείτονές της.

Με κοινές προσεγγίσεις στον τομέα της ενέργειας είναι δυνατόν να καταστούν όλες οι περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ισχυρότερες, για παράδειγμα σε περίπτωση ελλείψεων ή διαταραχών εφοδιασμού. Το πνεύμα της αλληλεγγύης σε θέματα ενέργειας αναφέρεται ρητά στη Συνθήκη και αποτελεί τον πυρήνα της Ενεργειακής Ένωσης.

Διαφοροποίηση της προσφοράς (πηγές, προμηθευτές και οδοί εφοδιασμού ενέργειας)

Οι πολιτικές προκλήσεις των τελευταίων μηνών έχουν καταδείξει ότι είναι άκρως σημαντικό να διαφοροποιηθούν οι πηγές, οι προμηθευτές και οι οδοί εφοδιασμού ενέργειας για την εξασφάλιση ασφαλών και ανθεκτικών ενεργειακών προμηθειών στους ευρωπαίους πολίτες και επιχειρήσεις, οι οποίοι προσδοκούν να έχουν πρόσβαση ανά πάσα στιγμή στην ενέργεια σε προσιτές και ανταγωνιστικές τιμές. Για να εξασφαλιστεί η διαφοροποίηση του εφοδιασμού με φυσικό αέριο, πρέπει να εντατικοποιηθούν οι εργασίες για τον Νότιο Διάδρομο φυσικού αερίου, ώστε να δοθεί στις χώρες της Κεντρικής Ασίας η δυνατότητα να εξάγουν το φυσικό τους αέριο στην Ευρώπη. Στη Βόρεια Ευρώπη, η ασφάλεια του εφοδιασμού ενισχύεται σε μεγάλο βαθμό από τη δημιουργία κόμβων υδροποιημένου φυσικού αερίου που λειτουργούν με πολλούς προμηθευτές. Το παράδειγμα αυτό πρέπει να ακολουθήσουν τόσο η Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη όσο και η περιοχή της Μεσογείου, όπου βρίσκεται υπό κατασκευή μεσογειακός κόμβος φυσικού αερίου.

Πολλοί εταίροι συμμετέχουν στην κατασκευή των υποδομών για την παροχή νέων πηγών φυσικού αερίου στην ΕΕ, η οποία είναι και περίπλοκη και δαπανηρή. Για την επίλυση των προβλημάτων αυτών απαιτείται αποφασιστική δράση σε επίπεδο ΕΕ. Η Επιτροπή θα ενισχύσει τη στήριξη που παρέχει στη διαδικασία αυτή, με τη χρήση όλων των διαθέσιμων κοινοτικών χρηματοδοτικών μέσων, και ιδίως του μελλοντικού Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ), και με την πλήρη συμμετοχή των ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών οργανισμών. Ωστόσο, οι αναγκαίες υποδομές πρέπει επίσης να δημιουργηθούν στο εσωτερικό της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας των αντίστροφων ροών, ώστε να μεταφέρεται το αέριο εκεί όπου υπάρχει ανάγκη.

Θα διερευνήσουμε όλες τις δυνατότητες του υδροποιημένου φυσικού αερίου (ΥΦΑ), μεταξύ άλλων και ως εφεδρική επιλογή σε καταστάσεις κρίσης, όταν δεν επαρκούν οι ποσότητες φυσικού αερίου που φτάνουν στην Ευρώπη μέσω του υφιστάμενου συστήματος αγωγών. Οι αυξήσεις των εμπορικών συναλλαγών ΥΦΑ θα συμβάλουν στην προσέγγιση των παγκόσμιων τιμών του φυσικού αερίου. Τα τελευταία χρόνια οι τιμές του ΥΦΑ ήταν υψηλότερες σε σύγκριση με εκείνες του μεταφερόμενου φυσικού αερίου, ιδίως λόγω του υψηλού κόστους υδροποίησης, επαναεριοποίησης και μεταφοράς, καθώς και λόγω της ζήτησης στην Ασία. Για να επιλυθούν τα προβλήματα αυτά, η Επιτροπή θα εκπονήσει συνολική στρατηγική για το ΥΦΑ, στο πλαίσιο της οποίας θα εξεταστούν και οι αναγκαίες υποδομές μεταφοράς για τη σύνδεση των σημείων πρόσβασης του ΥΦΑ με την εσωτερική αγορά. Στο πλαίσιο αυτό θα εξεταστούν επίσης οι δυνατότητες αποθήκευσης φυσικού αερίου στην Ευρώπη και το ρυθμιστικό πλαίσιο που είναι απαραίτητα ώστε να εξασφαλιστεί η επάρκεια αποθηκευμένου

φυσικού αερίου για τον χειμώνα. Η Επιτροπή θα καταβάλει επίσης προσπάθειες για την άρση των εμποδίων στις εισαγωγές ΥΦΑ από τις ΗΠΑ και άλλους παραγωγούς ΥΦΑ.

Με δεδομένες την εξάρτηση της ΕΕ από τις εισαγωγές και τις προκλήσεις της παγκόσμιας αλλαγής του κλίματος, είναι αναγκαίο να ληφθούν πρόσθετα μέτρα για να μειωθεί η κατανάλωση πετρελαίου. Οι τιμές του πετρελαίου είναι επί του παρόντος χαμηλές, λόγω της πλεονάζουσας παραγωγής, σε συνδυασμό με τη μείωση της κατανάλωσης και την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης⁹.

Η ΕΕ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές πυρηνικών καυσίμων και συναφών υπηρεσιών όσον αφορά τα κράτη μέλη που έχουν συμπεριλάβει την πυρηνική ενέργεια στο ενεργειακό τους μείγμα. Για να κατοχυρωθεί η ασφάλεια του εφοδιασμού είναι σημαντικό να διαφοροποιηθεί ο εφοδιασμός. Η Επιτροπή θα επικαιροποιήσει και θα ενισχύσει τις απαιτήσεις όσον αφορά τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται, σύμφωνα με το άρθρο 41 της Συνθήκης Ευρατόμ, σχετικά με τα έργα πυρηνικής εγκατάστασης.

Η εσωτερικά παραγόμενη ενέργεια συμβάλλει επίσης στη μείωση της εξάρτησης της Ευρώπης από τις εισαγωγές ενέργειας. Αυτή περιλαμβάνει κατά κύριο λόγο την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, που είναι αναγκαία για την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές, καθώς και την ενέργεια από συμβατικούς πόρους και —για όσα κράτη μέλη το επιλέγουν— από μη συμβατικούς ορυκτούς πόρους. Υπάρχει η επιλογή της εξόρυξης πετρελαίου και φυσικού αερίου από μη συμβατικές πηγές στην Ευρώπη, όπως το σχιστολιθικό φυσικό αέριο, υπό τον όρο ότι θα αντιμετωπιστούν ικανοποιητικά τα ζητήματα αποδοχής από την κοινωνία και οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Η συνεργασία για την ασφάλεια του εφοδιασμού

Τα κράτη μέλη, οι διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς, η βιομηχανία ενέργειας και όλα τα λοιπά ενδιαφερόμενα μέρη πρέπει να συνεργαστούν στενά προκειμένου να εξασφαλιστεί υψηλό επίπεδο ενεργειακής ασφάλειας για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις της Ευρώπης.

Όσον αφορά το πετρέλαιο, έχουν ήδη ληφθεί σημαντικά μέτρα με την έκδοση το 2009 της οδηγίας για τα αποθέματα πετρελαίου¹⁰, η οποία προβλέπει την υποχρέωση για τα κράτη μέλη να συγκεντρώνουν και να διατηρούν ελάχιστα αποθέματα αργού πετρελαίου και προϊόντων πετρελαίου.

Τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν τη βεβαιότητα ότι σε περίπτωση περιορισμένης προσφοράς μπορούν να στραφούν στους γείτονές τους. Στην έκθεση της Επιτροπής του 2014 σχετικά με τη βραχυπρόθεσμη αντοχή του τομέα του φυσικού αερίου¹¹ τονίστηκε η ανάγκη για μεγαλύτερη συνεργασία όσον αφορά την αντιμετώπιση δυνητικής διαταραχής του εφοδιασμού. Η Επιτροπή θα προτείνει σχέδια προληπτικής δράσης και έκτακτης ανάγκης σε περιφερειακό και ενωσιακό επίπεδο για την καθιέρωση κοινής διαχείρισης κρίσεων, μεταξύ άλλων με συμβαλλόμενα μέρη της Ενεργειακής Κοινότητας. Πρέπει να ενισχυθεί η αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών, ιδίως σε

⁹ Η ΕΕ θα εξακολουθήσει να διαδραματίζει ηγετικό ρόλο για τη βελτίωση των προτύπων και της απόδοσης σε παγκόσμιο επίπεδο, με στόχο τη μείωση της μελλοντικής κατανάλωσης πετρελαίου και, επομένως, της εξάρτησης της ΕΕ.

¹⁰ Οδηγία 2009/119/ΕΚ του Συμβουλίου, της 14ης Σεπτεμβρίου 2009, σχετικά με υποχρέωση διατήρησης ενός ελάχιστου επιπέδου αποθεμάτων αργού πετρελαίου ή/και προϊόντων πετρελαίου από τα κράτη μέλη.

¹¹ COM(2014) 654 final.

περιόδους κρίσης ενεργειακού εφοδιασμού. Τα ζητήματα αυτά και η πείρα που αποκτήθηκε από την εφαρμογή του κανονισμού θα ληφθούν υπόψη κατά την υποβολή πρότασης αναθεώρησης του κανονισμού για την ασφάλεια του εφοδιασμού με αέριο.

Η Επιτροπή θα εξετάσει τις επιλογές προαιρετικών μηχανισμών ομαδοποίησης της ζήτησης για τη συλλογική προμήθεια φυσικού αερίου κατά τη διάρκεια κρίσης και όταν τα κράτη μέλη εξαρτώνται από έναν και μόνο προμηθευτή. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να τηρούνται πλήρως οι κανόνες του ΠΟΕ και οι κανόνες ανταγωνισμού της ΕΕ.

Πολλά κράτη μέλη διαθέτουν σήμερα ανεπαρκή πλαίσια για την ασφάλεια του εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια και χρησιμοποιούν παρωχημένες και αντιφατικές προσεγγίσεις για την αξιολόγηση της ασφάλειας του εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια. Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, θα καθορίσει ένα φάσμα αποδεκτών επιπέδων κινδύνου διαταραχών του εφοδιασμού και θα προβεί σε αντικειμενική, πανενωσιακή και τεκμηριωμένη αξιολόγηση της κατάστασης στα κράτη μέλη όσον αφορά την ασφάλεια εφοδιασμού. Για τον σκοπό αυτό θα ληφθούν υπόψη οι διασυννοριακές ροές, η μεταβλητή παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, η ανταπόκριση στη ζήτηση και οι δυνατότητες αποθήκευσης. Οι μηχανισμοί δυναμικότητας θα πρέπει να αναπτύσσονται για την αντιμετώπιση της ασφάλειας του εφοδιασμού, μόνον εάν η αξιολόγηση επάρκειας περιφερειακού συστήματος καταδεικνύει την ανάγκη αυτή, αφού ληφθούν υπόψη οι δυνατότητες της ενεργειακής απόδοσης και η ανταπόκριση από την πλευρά της ζήτησης¹².

Ισχυρότερος ρόλος της Ευρώπης στις παγκόσμιες αγορές ενέργειας

Η Ενεργειακή Ένωση δεν είναι εσωστρεφές έργο. Μια ισχυρότερη και πιο ενωμένη ΕΕ μπορεί να συνεργαστεί πιο εποικοδομητικά με τους εταίρους της, προς αμοιβαίο όφελος όλων των μερών.

Η ενεργειακή πολιτική χρησιμοποιείται συχνά ως εργαλείο εξωτερικής πολιτικής, ιδίως στις μεγάλες χώρες παραγωγής και διαμετακόμισης ενέργειας. Το γεγονός αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τη συζήτηση της ευρωπαϊκής εξωτερικής ενεργειακής πολιτικής.

Κατά συνέπεια, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να βελτιώσει την ικανότητά της να προβάλλει τη βαρύνουσα επιρροή της στις παγκόσμιες αγορές ενέργειας. Σε συνεργασία με τους κυριότερους εταίρους της, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα εργαστεί για τη βελτίωση του συστήματος παγκόσμιας διακυβέρνησης της ενέργειας, που θα αποφέρει μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα και διαφάνεια στις παγκόσμιες αγορές ενέργειας.

Η εμπορική πολιτική της ΕΕ συμβάλλει στην αύξηση της ενεργειακής ασφάλειας και διαφοροποίησης, με τη συμπερίληψη διατάξεων για την ενέργεια στις εμπορικές συμφωνίες με τους εταίρους της. Όταν η ΕΕ διαπραγματεύεται συμφωνίες με χώρες που είναι σημαντικές από την άποψη της ασφάλειας του εφοδιασμού, η Επιτροπή θα επιδιώκει κατά προτεραιότητα τη διαπραγμάτευση ειδικών διατάξεων για την ενέργεια που συμβάλλουν στους στόχους της Ενεργειακής Ένωσης για ενεργειακή ασφάλεια, και συγκεκριμένα την πρόσβαση σε πόρους, και βιώσιμη ενέργεια. Γενικά, η Επιτροπή θα επιδιώξει δυναμικό εμπορικό και επενδυτικό θεματολόγιο στον τομέα της ενέργειας, στο

¹² Βλ. την ανακοίνωση «Η πλήρης αξιοποίηση της δημόσιας παρέμβασης», C(2013)7243.

οποίο θα συμπεριλαμβάνεται η πρόσβαση των ευρωπαϊκών ενεργειακών τεχνολογιών και υπηρεσιών στις ξένες αγορές¹³.

Στο πλαίσιο της αναζωογόνησης της ευρωπαϊκής διπλωματίας για την ενέργεια και το κλίμα, η ΕΕ θα χρησιμοποιήσει όλα τα οικεία μέσα εξωτερικής πολιτικής για να συνάψει στρατηγικές εταιρικές σχέσεις στον τομέα της ενέργειας με χώρες ή περιφέρειες παραγωγής και διαμετακόμισης που αποκτούν ολοένα μεγαλύτερη σημασία, όπως η Αλγερία και η Τουρκία· το Αζερμπαϊτζάν και το Τουρκμενιστάν· η Μέση Ανατολή· η Αφρική και άλλοι δυνητικοί προμηθευτές.

Η ΕΕ θα αναπτύξει περαιτέρω την εταιρική της σχέση με τη Νορβηγία, τον δεύτερο μεγαλύτερο προμηθευτή αργού πετρελαίου και φυσικού αερίου της ΕΕ. Η ΕΕ θα συνεχίσει να ενσωματώνει πλήρως τη Νορβηγία στις εσωτερικές της ενεργειακές πολιτικές. Η ΕΕ θα αναπτύξει επίσης τις εταιρικές της σχέσεις με χώρες όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες και ο Καναδάς.

Όταν ωριμάσουν οι συνθήκες, η ΕΕ θα εξετάσει το ενδεχόμενο επαναπροσδιορισμού της ενεργειακής σχέσης με τη Ρωσία, με βάση ισότιμους όρους ως προς το άνοιγμα της αγοράς, τον θεμιτό ανταγωνισμό, την προστασία του περιβάλλοντος και την ασφάλεια, προς το αμοιβαίο συμφέρον και των δύο πλευρών.

Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στην αναβάθμιση της στρατηγικής εταιρικής σχέσης με την Ουκρανία στον τομέα της ενέργειας. Στο πλαίσιο αυτό θα εξεταστούν θέματα που αφορούν τη σημασία της Ουκρανίας ως χώρας διαμετακόμισης, καθώς και θέματα σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις της αγοράς ενέργειας της Ουκρανίας, όπως η αναβάθμιση του δικτύου φυσικού αερίου της, η θέσπιση κατάλληλου κανονιστικού πλαισίου για την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και η αύξηση της ενεργειακής απόδοσης στην Ουκρανία, ως μέσα για τη μείωση της εξάρτησής της από τις εισαγωγές ενέργειας.

Στην άμεση γειτονία μας, η Επιτροπή θα προτείνει να ενισχυθεί η Ενεργειακή Κοινότητα, με στόχο τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής του κεκτημένου της ΕΕ στους τομείς της ενέργειας, του περιβάλλοντος και του ανταγωνισμού, την πραγματοποίηση μεταρρυθμίσεων στην αγορά ενέργειας και την παροχή κινήτρων για επενδύσεις στον τομέα της ενέργειας. Στόχος είναι η στενότερη ενοποίηση των ενεργειακών αγορών της ΕΕ και της Ενεργειακής Κοινότητας. Οι ενεργειακές σχέσεις με τις χώρες του ευρωπαϊκού μηχανισμού γειτονίας και εταιρικής σχέσης θα εξεταστούν στο πλαίσιο της εν εξελίξει αναθεώρησης του εν λόγω μηχανισμού.

Μεγαλύτερη διαφάνεια όσον αφορά τον εφοδιασμό με φυσικό αέριο

Σημαντικό στοιχείο για την κατοχύρωση της ασφάλειας του εφοδιασμού με ενέργεια (και ιδίως με φυσικό αέριο) αποτελεί η πλήρης συμμόρφωση των συμφωνιών που αφορούν την αγορά ενέργειας από τρίτες χώρες με το δίκαιο της ΕΕ. Όσον αφορά τις διακυβερνητικές συμφωνίες και τις συναφείς εμπορικές συμφωνίες βάσει της σχετικής απόφασης¹⁴, οι έλεγχοι συμμόρφωσης διενεργούνται επί του παρόντος μετά τη σύναψη συμφωνίας μεταξύ κράτους μέλους και τρίτης χώρας. Στην πράξη, έχουμε διαπιστώσει ότι η επαναδιαπραγμάτευση των συμφωνιών αυτών είναι πολύ δύσκολη. Οι θέσεις των υπογραφόντων έχουν ήδη καθοριστεί, γεγονός που δημιουργεί πολιτική πίεση ώστε να

¹³ Πρωτοβουλίες όπως το «εμπόριο πράσινων εμπορευμάτων» θα ενθαρρύνουν την προώθηση προϊόντων που συμβάλλουν στη μείωση των εκπομπών CO₂, ωφελούν το περιβάλλον και δημιουργούν θέσεις εργασίας και ανάπτυξη στην ΕΕ.

¹⁴ Απόφαση αριθ. 994/2012/ΕΕ για τη θέσπιση μηχανισμού ανταλλαγής πληροφοριών όσον αφορά τις διακυβερνητικές συμφωνίες μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών στον τομέα της ενέργειας.

μην τροποποιηθεί οποιαδήποτε πτυχή της συμφωνίας. Στο μέλλον θα πρέπει να ενημερώνεται σε πρώιμο στάδιο η Επιτροπή για τη διαπραγματεύση των διακυβερνητικών συμφωνιών, ώστε να διασφαλίζεται καλύτερη εκ των προτέρων αξιολόγηση της συμβατότητας διακυβερνητικής συμφωνίας με τους κανόνες της εσωτερικής αγοράς και τα κριτήρια ασφάλειας του εφοδιασμού. Η αποφυγή αδικαιολόγητης πίεσης και η διασφάλιση της τήρησης των ευρωπαϊκών κανόνων με πιο αποτελεσματικό τρόπο θα μπορούσαν επίσης να επιτευχθούν με τη συμμετοχή της Επιτροπής στις διαπραγματεύσεις αυτές με τρίτες χώρες και κάποια πρόοδο προς την υιοθέτηση τυποποιημένων συμβατικών ρητρών. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα επανεξετάσει την απόφαση για τις διακυβερνητικές συμφωνίες και θα προτείνει εναλλακτικές δυνατότητες για να διασφαλιστεί ότι η ΕΕ εκφράζεται με μία φωνή στις διαπραγματεύσεις με τρίτες χώρες.

Στο πλαίσιο της αναθεώρησης του κανονισμού για την ασφάλεια του εφοδιασμού με φυσικό αέριο, η Επιτροπή θα προτείνει επίσης να εξασφαλιστεί η δέουσα διαφάνεια των εμπορικών συμβάσεων προμήθειας φυσικού αερίου που ενδέχεται να έχουν αντίκτυπο στην ενεργειακή ασφάλεια της ΕΕ, ενώ παράλληλα θα κατοχυρώνεται η εμπιστευτικότητα των ευαίσθητων πληροφοριών.

2.2. Μια πλήρως ενοποιημένη εσωτερική αγορά ενέργειας

Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί τα τελευταία χρόνια, το ενεργειακό σύστημα της Ευρώπης εξακολουθεί να υπολειτουργεί. Η σημερινή οργάνωση της αγοράς δεν οδηγεί σε επαρκείς επενδύσεις, ενώ η συγκέντρωση της αγοράς και ο ασθενής ανταγωνισμός εξακολουθούν να αποτελούν πρόβλημα και η ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας είναι ακόμη πολύ κατακερματισμένη. Πρέπει να δώσουμε νέα πολιτική ώθηση στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας.

Οι υποδομές της εσωτερικής αγοράς: σύνδεση των αγορών μέσω διασυνδέσεων

Επί του παρόντος, τα ευρωπαϊκά συστήματα μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, και ιδίως οι διασυννοριακές συνδέσεις, δεν επαρκούν ώστε να είναι δυνατή η εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ενέργειας όπως και η σύνδεση των εναπομεινουσών ενεργειακών νησίδων στο κύριο δίκτυο ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου.

Οι εργασίες στα έργα υποδομών έχουν επισπευσθεί τα τελευταία χρόνια, ιδίως υπό το πρίσμα των πρόσφατων γεγονότων στα ανατολικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2013 η Ευρωπαϊκή Ένωση προσδιόρισε 248 έργα κοινού ενδιαφέροντος στον τομέα των ενεργειακών υποδομών. Ο κατάλογος θα αναθεωρηθεί και θα επικαιροποιηθεί εντός του τρέχοντος έτους και, στη συνέχεια, ανά διετία¹⁵. Το 2014 στην ευρωπαϊκή στρατηγική για την ενεργειακή ασφάλεια προσδιορίστηκαν 33 έργα υποδομών ζωτικής σημασίας για τη βελτίωση της ασφάλειας του εφοδιασμού και την καλύτερη σύνδεση των ενεργειακών αγορών.

Όσον αφορά την ηλεκτρική ενέργεια έχει τεθεί ειδικός ελάχιστος στόχος διασύνδεσης του 10 % των εγκατεστημένων υποδομών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας των κρατών μελών, ο οποίος θα πρέπει να επιτευχθεί έως το 2020. Τα αναγκαία μέτρα για την επίτευξη του εν λόγω στόχου του 10 % καθορίζονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής που υποβάλλεται με το παρόν στρατηγικό πλαίσιο για την Ενεργειακή Ένωση. Το 2016

¹⁵ Στην επικαιροποίηση αυτή θα συμπεριληφθούν στρατηγικά έργα ενδιαφέροντος για την Ενεργειακή Κοινότητα, τα οποία είναι σημαντικά για να ενισχυθεί η ασφάλεια του εφοδιασμού της Ενεργειακής Ένωσης, εφόσον πληρούν επίσης τα κριτήρια για να αποτελέσουν έργα κοινού ενδιαφέροντος.

η Επιτροπή θα υποβάλει έκθεση σχετικά με τα αναγκαία μέτρα για την επίτευξη του στόχου του 15 % έως το 2030.

Θα απαιτηθούν σημαντικές επενδύσεις στην παραγωγή, τα δίκτυα και την ενεργειακή απόδοση, εκτιμώμενου ύψους περίπου 200 δισεκατ. ευρώ ετησίως κατά την επόμενη δεκαετία, για τη μετάβαση προς ένα πιο ασφαλές και βιώσιμο ενεργειακό σύστημα¹⁶. Δεδομένου ότι ο ιδιωτικός τομέας θα επωμιστεί το κόστος μεγάλου μέρους των επενδύσεων αυτών, καίρια σημασία θα έχει η πρόσβαση στη χρηματοδότηση. Σήμερα παρέχουν ήδη τα μέσα η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, η διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη» και η χρηματοδότηση στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων. Επιπλέον, το προτεινόμενο Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων θα παράσχει πρόσθετη στήριξη και με τον τρόπο αυτό θα διευκολύνει περαιτέρω την πρόσβαση στη χρηματοδότηση για έργα ευρωπαϊκής σημασίας, όπως έργα ενεργειακών δικτύων, ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ενεργειακής απόδοσης. Η Επιτροπή θα διερευνήσει προτάσεις για καθεστώτα ενεργειακών επενδύσεων, τα οποία συγκεντρώνουν πόρους για τη χρηματοδότηση οικονομικά βιώσιμων επενδύσεων και αποφεύγουν, ταυτόχρονα, τη στρέβλωση και τον κατακερματισμό της αγοράς.

Οι επενδυτές μπορούν να στηριχθούν στη διαδικτυακή πύλη για τις επενδύσεις που συστήνεται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων, με σκοπό την προώθηση της διαφάνειας του διαύλου επενδυτικών έργων της ΕΕ, ώστε να έχουν δυνατότητα πρόσβασης στις πληροφορίες οι δυνητικοί επενδυτές. Επίσης, η Επιτροπή θα συγκεντρώσει πληροφορίες σχετικά με τα έργα υποδομών που χρηματοδοτούνται από τη διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη» και τα ταμεία της ΕΕ για την πολιτική συνοχής, προκειμένου να προσδοθεί μεγαλύτερη συνοχή στο ευρύ φάσμα των υφιστάμενων χρηματοδοτικών συστημάτων και να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπός τους.

Η Επιτροπή θα επισκοπεί τακτικά την υλοποίηση των μεγάλων έργων υποδομών που συμβάλλουν στην Ενεργειακή Ένωση, ιδίως στο πλαίσιο της παρακολούθησης των έργων κοινού ενδιαφέροντος. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας εκτίμησης της κατάστασης, θα υποβάλλει ετήσια έκθεση για την πρόοδο στην επίτευξη του στόχου του 10 % διασύνδεσης της ηλεκτρικής ενέργειας, με ιδιαίτερη έμφαση στην υλοποίηση των περιφερειακών σχεδίων δράσης. Τέλος, η Επιτροπή θα συγκαλεί ειδικό φόρουμ για τις ενεργειακές υποδομές, στο πλαίσιο του οποίου θα διεξάγονται συζητήσεις με τα κράτη μέλη, τις αρμόδιες ομάδες περιφερειακής συνεργασίας καθώς και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ όσον αφορά την πρόοδο. Το εν λόγω φόρουμ θα συνέλθει για πρώτη φορά στα τέλη του 2015.

Εφαρμογή και αναβάθμιση του λογισμικού της εσωτερικής αγοράς ενέργειας

Πρώτη προτεραιότητα για τη δημιουργία της Ενεργειακής Ένωσης αποτελεί η πλήρης εφαρμογή και αυστηρή επιβολή της ισχύουσας νομοθεσίας για την ενέργεια και της συναφούς νομοθεσίας. Δεν έχει νόημα να χαράσσονται νέες πολιτικές και προσεγγίσεις σε ασταθείς βάσεις.

Η Επιτροπή θα χρησιμοποιήσει όλα τα διαθέσιμα μέσα πολιτικής προς τον σκοπό αυτό και θα επιμείνει για την πλήρη εφαρμογή και επιβολή από τα κράτη μέλη της 3ης δέσμης μέτρων για την εσωτερική αγορά ενέργειας, ιδίως όσον αφορά τον διαχωρισμό δραστηριοτήτων και την ανεξαρτησία των ρυθμιστικών αρχών. Για να είναι δυνατή η χρήση των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων για τη συγχρηματοδότηση ενεργειακών επενδύσεων πρέπει να πληρούνται ορισμένες εκ των

¹⁶ Ένα επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη, COM(2014)903.

προτέρων προϋποθέσεις. Η απαίτηση αυτή θα συμβάλει στην εξασφάλιση της συμμόρφωσης με την ενωσιακή νομοθεσία στον τομέα της ενέργειας.

Η αυστηρή επιβολή των κανόνων ανταγωνισμού της Συνθήκης θα συμβάλει στην αποτροπή της στρέβλωσης της εσωτερικής αγοράς ενέργειας από τις επιχειρήσεις. Η επιβολή της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας θα διασφαλίσει ότι η ενέργεια κινείται ελεύθερα, χάρη στην αντιμετώπιση των εδαφικών περιορισμών στις συμβάσεις προμήθειας, καθώς και των ζητημάτων ελέγχου των δραστηριοτήτων στα προηγούμενα και επόμενα στάδια της αγοράς και στεγανοποίησης του δικτύου (μεταξύ άλλων και όσον αφορά τις διασυνδέσεις). Η Επιτροπή θα αξιολογεί επίσης —μέσω της επιβολής της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού— την εξέλιξη και τη διαμόρφωση των τιμών της ενέργειας.

Απαιτείται ένα αποτελεσματικό ρυθμιστικό πλαίσιο για την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ενέργειας. Με την 3η δέσμη μέτρων για την εσωτερική αγορά ενέργειας συστάθηκαν φορείς για τη διασφάλιση της συνεργασίας μεταξύ των διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς και των ρυθμιστικών αρχών. Στο πλαίσιο της συζήτησης για την οργάνωση της αγοράς, θα πρέπει να ενισχυθεί η λειτουργία των οργάνων αυτών. Επί του παρόντος, οι αποφάσεις των οργάνων αυτών εξακολουθούν να αποτυπώνουν τις εθνικές απόψεις.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις του μετασχηματισμού του ενεργειακού συστήματος, η εκμετάλλευση των συστημάτων μεταφοράς θα πρέπει να ενοποιηθεί πολύ περισσότερο. Τα ευρωπαϊκά δίκτυα διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου (ΕΔΔΣΜ ηλεκτρισμού και ΕΔΔΣΜ αερίου), που συστάθηκαν επίσης βάσει της 3ης δέσμης μέτρων για την εσωτερική αγορά ενέργειας, πρέπει να αναβαθμιστούν για να επιτελέσουν τον ρόλο τους. Θα πρέπει να δημιουργηθούν περιφερειακά επιχειρησιακά κέντρα, τα οποία θα είναι σε θέση να προγραμματίζουν και να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τις διασυννοριακές ροές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου.

Ο Οργανισμός Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER) ιδρύθηκε βάσει της 3ης δέσμης μέτρων για την εσωτερική αγορά ενέργειας με σκοπό να επικουρεί τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές, ιδίως όσον αφορά τα διασυννοριακά ζητήματα. Ωστόσο, ο ACER ενεργεί προς το παρόν κατά κύριο λόγο με τη διατύπωση συστάσεων και την έκδοση γνωμοδοτήσεων. Διαθέτει πολύ περιορισμένες εξουσίες λήψης αποφάσεων· παραδείγματος χάριν, μπορεί να λάβει αποφάσεις μόνον κατόπιν αιτήματος των εθνικών ρυθμιστικών αρχών ή αν αυτές δεν λάβουν απόφαση εντός συγκεκριμένης προθεσμίας. Θα πρέπει να ενισχυθεί η ρύθμιση της ενιαίας αγοράς σε κλίμακα ολόκληρης της ΕΕ, με τη σημαντική ενίσχυση των εξουσιών και της ανεξαρτησίας του ACER όσον αφορά την εκτέλεση των ρυθμιστικών καθηκόντων του στο ευρωπαϊκό επίπεδο, ώστε να είναι σε θέση να επιβλέπει αποτελεσματικά την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς ενέργειας και τους κανόνες που τη διέπουν, καθώς και να επιλαμβάνεται όλων των διασυννοριακών ζητημάτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν για τη δημιουργία ενιαίας εσωτερικής αγοράς¹⁷.

Η 3η δέσμη μέτρων για την εσωτερική αγορά ενέργειας προβλέπει επίσης την έγκριση κωδικών δικτύου, προκειμένου να συμβάλουν στην εναρμόνιση της ροής της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου μεταξύ των διαφόρων δικτύων μεταφοράς. Για να

¹⁷ Ως παραδείγματα μπορούν να αναφερθούν αποφάσεις σχετικά με τις νέες υποδομές που αφορούν περισσότερο από δύο κράτη μέλη, τις εξαιρέσεις από τις αντίστροφες ροές σύμφωνα με τον κανονισμό για την ασφάλεια του εφοδιασμού με αέριο, τη διασυννοριακή κατανομή του κόστους στο πλαίσιο του κανονισμού για τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Ενέργειας (ΔΕΔ-Ε) ή παρόμοια ζητήματα.

εξασφαλιστεί η καλύτερη λειτουργία των διασυνοριακών αγορών πρέπει να ολοκληρωθεί το έργο αυτό.

Η ολοκλήρωση της αγοράς της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές απαιτεί ευέλικτες αγορές, τόσο από την πλευρά της προσφοράς όσο και της ζήτησης, εντός και πέραν των συνόρων των κρατών μελών. Τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει επομένως να εξελιχθούν σημαντικά. Είναι αναγκαίο να διευρυνθούν οι δυνατότητες αποκεντρωμένης ηλεκτροπαραγωγής και διαχείρισης από την πλευρά της ζήτησης, συμπεριλαμβανομένων των ενδοημερήσιων αγορών, να αναπτυχθούν νέες συνδέσεις μεταφοράς ηλεκτρισμού υψηλής τάσης σε μεγάλες αποστάσεις (υπερδίκτυα) και νέες τεχνολογίες αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας.

Η Επιτροπή θα εκπονήσει φιλόδοξη νομοθετική πρόταση για την αναδιοργάνωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και τη σύνδεση χονδρικού και λιανικού εμπορίου. Με τον τρόπο αυτό θα αυξηθεί η ασφάλεια του εφοδιασμού και θα διασφαλιστεί η καλύτερη προσαρμογή της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην ενεργειακή μετάβαση, η οποία θα συνοδευτεί από την εμφάνιση πλήθους νέων παραγωγών, ιδίως παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, και θα καταστεί δυνατή η πλήρης συμμετοχή των καταναλωτών στην αγορά μέσω, κυρίως, της ανταπόκρισης στη ζήτηση. Η μεγαλύτερη ολοκλήρωση, μεταξύ άλλων και σε περιφερειακό επίπεδο, η αύξηση των διασυνοριακών συναλλαγών και η ανάπτυξη τόσο βραχυπρόθεσμων όσο και μακροπρόθεσμων αγορών, σε συνδυασμό με αποτελεσματική διαμόρφωση των τιμών, θα στείλουν τα σωστά επενδυτικά μηνύματα και θα παράσχουν την απαραίτητη ευελιξία ώστε να καταστεί δυνατή η ένταξη νέων πηγών ηλεκτροπαραγωγής στην αγορά.

Μια πλήρως λειτουργική εσωτερική αγορά ενέργειας, που να παρέχει αποτελεσματικά επενδυτικά μηνύματα, είναι ο καλύτερος τρόπος μείωσης της ανάγκης για μηχανισμούς δυναμικότητας. Η Επιτροπή έχει ήδη καθορίσει κατευθυντήριες γραμμές¹⁸ και κανόνες¹⁹ για να περιοριστούν οι επιζήμιες συνέπειες πλημμελώς μελετημένων, κατακερματισμένων και ασυντόνιστων δημόσιων παρεμβάσεων. Ωστόσο, η αποτελεσματική εφαρμογή των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών δεν θα είναι παρά μόνο ένα πρώτο βήμα για να εξασφαλιστεί ότι θα είναι περισσότερο συμβατές με την εσωτερική αγορά οι διαφορετικές εθνικές ρυθμίσεις της αγοράς, όπως οι μηχανισμοί δυναμικότητας και τα ασυντόνιστα καθεστάτα στήριξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας²⁰. Αν και σε ορισμένες περιπτώσεις είναι αναγκαίες και δικαιολογημένες για την αντιμετώπιση αδυναμιών της αγοράς, ορισμένες μορφές δημόσιας παρέμβασης είχαν σοβαρό αρνητικό αντίκτυπο στην αποτελεσματική λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ενέργειας. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη ώστε να διασφαλιστεί ότι η οι μηχανισμοί δυναμικότητας και η στήριξη για την ηλεκτροπαραγωγή από ανανεώσιμες πηγές συνάδουν πλήρως με τους ισχύοντες κανόνες και δεν προκαλούν στρέβλωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας. Πρέπει να καταργηθούν σταδιακά και ολοκληρωτικά οι επιζήμιες για το περιβάλλον επιδοτήσεις²¹. Σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των σωστών επενδυτικών μηνυμάτων θα διαδραματίσει επίσης ένα αναμορφωμένο σύστημα εμπορίας εκπομπών.

¹⁸ Βλ. την ανακοίνωση «Η πλήρης αξιοποίηση της δημόσιας παρέμβασης», C(2013)7243.

¹⁹ Κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και της ενέργειας, EE C 200 της 28.6.2014, σ. 1-55.

²⁰ Μολονότι οι επιπτώσεις του κατακερματισμού έχουν μετριαστεί εν μέρει από την εφαρμογή των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών στα καθεστάτα στήριξης που έχουν εγκριθεί μέχρι σήμερα, απαιτείται περαιτέρω δράση.

²¹ Βλ. χάρτη πορείας για μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη (COM(2011)571) και ανακοίνωση του 2012 για την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ενέργειας (COM(2012)663), σε συνδυασμό με τη δέσμευση της G20.

Τέλος, η Επιτροπή θα μεριμνήσει για τη βελτίωση της διαφάνειας στη σύνθεση των τιμών και του κόστους της ενέργειας, με την ανάπτυξη τακτικής και διεξοδικής παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων, μεταξύ άλλων όσον αφορά τις επιπτώσεις του κόστους και των τιμών της ενέργειας στην ανταγωνιστικότητα. Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στις δημόσιες παρεμβάσεις, όπως τα ρυθμιζόμενα τιμολόγια, οι πολιτικές φορολογίας της ενέργειας και το επίπεδο της δημόσιας στήριξης, καθώς και στις επιπτώσεις τους στους μηχανισμούς τιμολόγησης, συμπεριλαμβανομένων των ελλειμμάτων λόγω των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας.

Ενισχυμένη περιφερειακή συνεργασία εντός ενός κοινού ενωσιακού πλαισίου

Σε μια Ενεργειακή Ένωση, τα κράτη μέλη πρέπει να αναπτύσσουν τις ενεργειακές πολιτικές τους σε συντονισμό και συνεργασία με τις γειτονικές τους χώρες.

Ιδιαίτερα περίπλοκη θα είναι η τεχνική υλοποίηση των διαφόρων στοιχείων της στρατηγικής μας για Ενεργειακή Ένωση. Ορισμένα στοιχεία, όπως οι νέες ρυθμίσεις της αγοράς για τις βραχυπρόθεσμες αγορές φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας ή η ενοποίηση των δραστηριοτήτων των διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς, θα πρέπει να αναπτυχθούν και να εφαρμοστούν σε περιφερειακό επίπεδο, ως βήμα προς την πλήρη ενοποίηση της αγοράς σε ολόκληρη την ΕΕ. Διάφορες υφιστάμενες ρυθμίσεις, όπως το Πενταμερές φόρουμ για την ενέργεια ή το Σχέδιο διασύνδεσης των ενεργειακών αγορών της Βαλτικής (BEMIP), αποτελούν πρωτοβουλίες οι οποίες είναι δυνατόν να αξιοποιηθούν περαιτέρω. Οι επιτυχίες στις περιοχές αυτές θα πρέπει να λειτουργήσουν ως καταλύτης για άλλες περιοχές. Η Επιτροπή θα εξασφαλίσει ότι όλες οι περιφερειακές πρωτοβουλίες εξελίσσονται με συνεκτικό τρόπο και οδηγούν προς μια πλήρως ολοκληρωμένη Ενιαία Αγορά Ενέργειας.

Δεδομένου του ιδιαίτερα ευάλωτου χαρακτήρα της, είναι αναγκαίο να βελτιωθούν η συνεργασία, η αλληλεγγύη και η εμπιστοσύνη στην Κεντρική και Νοτιοανατολική Ευρώπη. Ειδικές ρυθμίσεις συνεργασίας θα συμβάλουν στην επιτάχυνση της καλύτερης ενσωμάτωσης αυτών των αγορών στην ευρύτερη ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας, το οποίο θα βελτιώσει τη ρευστότητα και την αντοχή του ενεργειακού συστήματος και θα καταστήσει δυνατή την πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού ενεργειακής απόδοσης και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας της περιοχής. Η Επιτροπή θα αναλάβει συγκεκριμένες πρωτοβουλίες στον τομέα αυτό ως ζήτημα άμεσης προτεραιότητας.

Όσον αφορά τη Βόρεια και τη Βαλτική Θάλασσα, η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη και τον κλάδο με σκοπό την επίτευξη μείωσης του κόστους για τα εν λόγω υπεράκτια ενεργειακά συστήματα.

Μια νέα συμφωνία για τους καταναλωτές

Σε μια Ενεργειακή Ένωση, οι καταναλωτές σε ένα κράτος μέλος θα πρέπει να είναι σε θέση να κάνουν ενημερωμένοι τις επιλογές τους και να αγοράζουν την ενέργειά τους ελεύθερα και απλά από εταιρεία σε άλλο κράτος μέλος. Αυτό απαιτεί την περαιτέρω προσαρμογή των ισχύοντων εθνικών ρυθμιστικών πλαισίων, καθώς η μεγάλη πλειονότητα των ευρωπαϊκών νοικοκυριών εξακολουθούν να είναι παθητικοί καταναλωτές. Σε ορισμένα κράτη μέλη οι καταναλωτές έχουν περιορισμένη δυνατότητα επιλογής προμηθευτών και η αλλαγή προμηθευτή είναι σχετικά περίπλοκη.

Προκειμένου να ενισχυθεί η θέση των καταναλωτών, τα κράτη μέλη και οι οικείες αρχές πρέπει να εφαρμόζουν και να επιβάλλουν πλήρως τους ισχύοντες ευρωπαϊκούς κανόνες, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων για την προστασία των καταναλωτών. Οι

περιφερειακές και τοπικές αρχές θα πρέπει επίσης να λάβουν αναγκαία μέτρα στήριξης, ώστε να προσφέρονται στους καταναλωτές κατανοητές και εύκολα προσβάσιμες πληροφορίες, εύχρηστα εργαλεία και οικονομικά κίνητρα για την εξοικονόμηση ενέργειας.

Οι έξυπνες τεχνολογίες θα βοηθήσουν τους καταναλωτές και τις εταιρίες παροχής ενεργειακών υπηρεσιών που εργάζονται γι' αυτούς να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες που προσφέρονται στην αγορά ενέργειας μέσω της ανάληψης του ελέγχου της κατανάλωσης ενέργειάς τους (και ενδεχομένως της παραγωγής ενέργειας για ίδια χρήση). Με τον τρόπο αυτό θα αυξηθεί η ευελιξία στην αγορά και θα δοθεί η δυνατότητα να μειωθούν οι χρεώσεις στους λογαριασμούς των καταναλωτών.

Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να ενθαρρύνει την τυποποίηση και να στηρίζει την εθνική εμπορική εξάπλωση των ευφών μετρητών²², καθώς και να προωθεί την περαιτέρω ανάπτυξη έξυπνων συσκευών και έξυπνων δικτύων, ώστε να ανταμείβεται η ευέλικτη χρήση ενέργειας. Θα αναπτύξει συνέργειες μεταξύ της Ενεργειακής Ένωσης και του προγράμματος δημιουργίας Ενιαίας Ψηφιακής Αγοράς, και θα λάβει μέτρα για τη διασφάλιση της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο.

Ωστόσο, αυτό θα λειτουργήσει μόνον εάν οι τιμές της αγοράς στέλνουν τα σωστά μηνύματα. Σε ορισμένα κράτη μέλη, τα κανονιστικά ρυθμιζόμενα τιμολόγια εξακολουθούν να περιορίζουν την ανάπτυξη πραγματικού ανταγωνισμού, γεγονός που αποθαρρύνει τις επενδύσεις και την εμφάνιση νέων παραγόντων της αγοράς. Οι κανονιστικά ρυθμιζόμενες τιμές τελικού χρήστη χρησιμοποιούνται συχνά για να προστατεύονται τα νοικοκυριά ή ακόμη και οι μη οικιακοί πελάτες από αυξήσεις στο κόστος της ενέργειας. Τις επιπτώσεις των μέτρων αυτών τις υφίστανται οι πελάτες που δεν επωφελούνται από ρυθμιζόμενα τιμολόγια, οι επιχειρήσεις ηλεκτρισμού και/ή το Δημόσιο, σε περίπτωση ελλειμμάτων λόγω των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας. Μακροπρόθεσμα, ωστόσο, τα εν λόγω μέτρα βλάπτουν τα συμφέροντα των καταναλωτών που προορίζονται να βοηθήσουν. Η Επιτροπή θα επιδιώξει τη σταδιακή κατάργηση των κανονιστικά ρυθμιζόμενων τιμών κάτω του κόστους, μέσω πλαισίων ανταγωνισμού και οικονομικής διακυβέρνησης. Θα παροτρύνει επίσης τα κράτη μέλη να καταρτίσουν χάρτη πορείας για τη σταδιακή κατάργηση όλων των κανονιστικά ρυθμιζόμενων τιμών.

Η προστασία των ευάλωτων καταναλωτών

Η ενεργειακή πενία επηρεάζει αρνητικά τις συνθήκες διαβίωσης και την υγεία. Έχει πολλές αιτίες και είναι κατά κύριο λόγο αποτέλεσμα συνδυασμού χαμηλού εισοδήματος και γενικών συνθηκών φτώχειας, μη αποδοτικών κατοικιών και καθεστώτος οίκησης των κατοικιών το οποίο δεν ενθαρρύνει την ενεργειακή απόδοση. Η ενεργειακή πενία μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με συνδυασμό μέτρων, κυρίως στον κοινωνικό τομέα και στην αρμοδιότητα των αρχών σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο. Κατά τη σταδιακή κατάργηση των κανονιστικά ρυθμιζόμενων τιμών, τα κράτη μέλη πρέπει να προτείνουν έναν μηχανισμό για την προστασία των ευάλωτων καταναλωτών, το οποίο θα μπορούσε κατά προτίμηση να παρασχεθεί μέσω του γενικού συστήματος κοινωνικής πρόνοιας. Εάν παρασχεθεί μέσω της αγοράς ενέργειας, θα μπορούσε να εφαρμοστεί μέσω μηχανισμών, όπως τιμολόγιο αλληλεγγύης ή έκπτωση στους ενεργειακούς λογαριασμούς. Το κόστος των μηχανισμών αυτών πρέπει να καλυφθεί συλλογικά από μη επιλέξιμους καταναλωτές. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό το εν λόγω σύστημα να είναι καλά

²² Βλ. έκθεση με τίτλο «Συγκριτική αξιολόγηση της εγκατάστασης έξυπνων μετρητών στην ΕΕ-27 με επικέντρωση στην ηλεκτρική ενέργεια», COM(2014)356.

στοχευμένο, ώστε να διατηρηθεί το συνολικό κόστος σε χαμηλά επίπεδα και να περιοριστούν οι στρεβλώσεις που προκύπτουν από κανονιστικά ρυθμιζόμενες τιμές (π.χ. να μην αυξηθούν περαιτέρω τα ελλείμματα λόγω των τιμών στα κράτη μέλη).

2.3. Συμβολή της ενεργειακής απόδοσης στη συγκράτηση της ζήτησης ενέργειας

Τον Οκτώβριο του 2014 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έθεσε σε επίπεδο ΕΕ ενδεικτικό στόχο τουλάχιστον 27 % για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης το 2030. Ο στόχος αυτός θα επανεξεταστεί έως το 2020, με απώτερο στόχο το 30 % σε επίπεδο ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό είναι απαραίτητο να αναθεωρηθεί ριζικά η ενεργειακή απόδοση και να αντιμετωπιστεί ως πηγή ενέργειας από μόνη της, η οποία αντιπροσωπεύει την αξία της ενέργειας που εξοικονομείται. Στο πλαίσιο της επανεξέτασης της οργάνωσης της αγοράς, η Επιτροπή θα μεριμνήσει ώστε η ενεργειακή απόδοση και η ανταπόκριση της πλευράς της ζήτησης να έχουν τη δυνατότητα να ανταγωνίζονται επί ίσοις όροις με τη δυναμικότητα παραγωγής.

Οι περισσότερες εργασίες πρέπει να εκτελεστούν σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, αλλά η Επιτροπή μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη δημιουργία του κατάλληλου πλαισίου προόδου. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή θα ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να δώσουν στην ενεργειακή απόδοση πρωταρχική σημασία κατά την εκπόνηση των πολιτικών τους.

Η ΕΕ έχει ήδη θέσει σε εφαρμογή τη σημαντικότερη σε παγκόσμιο επίπεδο σειρά μέτρων για να καταστεί πιο αποδοτική η ενεργειακή της κατανάλωση. Μέσω της νομοθεσίας για την επισήμανση της ενεργειακής απόδοσης και τον οικολογικό σχεδιασμό, οι καταναλωτές μπορούν να κάνουν ενημερωμένοι τις επιλογές τους όσον αφορά την ενεργειακή τους κατανάλωση. Μολονότι όλοι οι τομείς της οικονομίας πρέπει να λάβουν μέτρα για να αυξηθεί η αποδοτικότητα της ενεργειακής τους κατανάλωσης, η Επιτροπή θα δώσει ιδιαίτερη προσοχή στους τομείς με τεράστιο δυναμικό ενεργειακής απόδοσης, ιδίως στον τομέα των μεταφορών και των κτιρίων. Η Επιτροπή θα δημιουργήσει περαιτέρω συνέργειες μεταξύ των πολιτικών ενεργειακής απόδοσης, των πολιτικών αποδοτικής χρήσης των πόρων και της κυκλικής οικονομίας. Στα μέτρα αυτά θα περιλαμβάνεται η αξιοποίηση του δυναμικού «παραγωγής ενέργειας από απόβλητα».

Αύξηση της ενεργειακής απόδοσης στον τομέα των κτιρίων

Η θέρμανση και η ψύξη αποτελούν τη μεγαλύτερη ενιαία πηγή ζήτησης ενέργειας στην Ευρώπη και το μεγαλύτερο μέρος των ευρωπαϊκών εισαγωγών φυσικού αερίου χρησιμοποιείται για τους σκοπούς αυτούς. Όσον αφορά την τηλεθέρμανση και την τηλεψύξη, είναι ακόμη δυνατόν να επιτευχθούν τεράστιες αυξήσεις αποδοτικότητας, οι οποίες θα αποτελέσουν αντικείμενο στρατηγικής της Επιτροπής.

Προκειμένου να αξιοποιηθεί το δυναμικό ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων απαιτούνται δράσεις των κρατών μελών, ιδίως σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Η προσέλκυση επενδύσεων στην απαραίτητη κλίμακα εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα, ιδίως σε τοπικό επίπεδο, το οποίο οφείλεται κυρίως στην έλλειψη ευαισθητοποίησης και εμπειρογνωμοσύνης σχετικά με τη χρηματοδότηση μικρής κλίμακας. Η Επιτροπή θα στηρίξει τρόπους για την απλοποίηση της πρόσβασης στην υφιστάμενη χρηματοδότηση και θα προσφέρει στις διαχειριστικές αρχές των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων και στα ενδιαφερόμενα μέρη «έτοιμα προς χρήση» υποδείγματα χρηματοδότησης σχετικά με τα χρηματοδοτικά μέσα, θα προωθήσει νέα συστήματα χρηματοδότησης βασισμένα στον επιμερισμό του κινδύνου και των εσόδων, θα αναπτύξει νέες τεχνικές χρηματοδότησης και θα υποστηρίξει την παροχή τεχνικής

βοήθειας. Η χρηματοδοτική στήριξη πρέπει να συνδυαστεί με τεχνική βοήθεια, προκειμένου να διευκολυνθεί η ένταξη έργων μικρής κλίμακας σε μεγαλύτερα προγράμματα, ικανά να οδηγήσουν στη μείωση του κόστους των συναλλαγών και να κινητοποιήσουν τον ιδιωτικό τομέα στην απαιτούμενη κλίμακα.

Το έργο που συντελείται στο πλαίσιο πρωτοβουλιών όπως οι «Έξυπνες πόλεις και κοινότητες» και το «Σύμφωνο των Δημάρχων», που προωθούνται κυρίως από δημάρχους, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, επενδυτές, χρηματοδοτικά ιδρύματα και παρόχους υπηρεσιών, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για την επίτευξη προόδου στην ενεργειακή απόδοση εντός και εκτός της ΕΕ. Η Επιτροπή υποστηρίζει σθεναρά το έργο αυτό. Η Επιτροπή θα αναπτύξει επίσης πρωτοβουλία με θέμα την «παγκόσμια αριστεία για τη χάραξη πολιτικής ενεργειακής απόδοσης» στο πλαίσιο του Σχεδίου δράσης της G20 για την ενεργειακή απόδοση. Θα προωθήσει αποφασιστικά την υιοθέτηση φιλόδοξων στόχων ενεργειακής απόδοσης σε φόρουμ όπως η πρωτοβουλία «Βιώσιμη ενέργεια για όλους» του ΟΗΕ και ο Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας. Δεδομένου ότι η ΕΕ κατέχει ηγετική θέση παγκοσμίως στις τεχνολογίες ενεργειακής απόδοσης, η στρατηγική αυτή αναμένεται να τονώσει τις εξαγωγές, την ανάπτυξη και την απασχόληση στην ΕΕ.

Τα κονδύλια της ΕΕ και η χρηματοδότηση της ΕΤΕπ μπορεί να έχουν καθοριστική σημασία. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων παρέχει μια ευκαιρία για τη μόχλευση σημαντικών επενδύσεων στην ανακαίνιση κτιρίων. Οι επενδύσεις στον τομέα αυτό μπορεί να αποφέρουν πολύ καλά αποτελέσματα όσον αφορά την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Προς έναν ενεργειακά αποδοτικό τομέα των μεταφορών χωρίς ανθρακούχες εκπομπές

Στις μεταφορές αναλογεί πάνω από το 30 % της τελικής κατανάλωσης ενέργειας στην Ευρώπη. Η αξιοποίηση του οικείου δυναμικού ενεργειακής απόδοσης προϋποθέτει τη συνεχή επικέντρωση στην αυστηροποίηση των προτύπων εκπομπών CO₂ των αυτοκινήτων και ημιφορτηγών μετά το 2020 και τη λήψη μέτρων για την αύξηση της απόδοσης καυσίμου και τη μείωση των εκπομπών CO₂ των βαρέων επαγγελματικών οχημάτων και λεωφορείων. Θα πρέπει επίσης να προωθηθεί η καλύτερη διαχείριση της κυκλοφορίας ως σύγχρονο και διορατικό εργαλείο για τη μείωση των εκπομπών CO₂.

Οι ενέργειες αυτές θα πρέπει να συνδυαστούν με μέτρα για την καλύτερη αξιοποίηση του δυναμικού της ενιαίας αγοράς και την εσωτερικευση του εξωτερικού κόστους. Η Επιτροπή θα προωθήσει τη χρήση των συστημάτων οδικών τελών με βάση τις αρχές «ο χρήστης πληρώνει» και «ο ρυπαίνων πληρώνει» και θα εντείνει τις προσπάθειες για τη δημιουργία ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου μεταφορών, που θα βασίζεται σε καλύτερη χρήση του στόλου. Σημαντική εξοικονόμηση καυσίμων θα μπορούσε επίσης να πραγματοποιηθεί με την άρση των εμποδίων στην ανάπτυξη τρόπων μεταφοράς με χαμηλότερες εκπομπές αερίων θερμοκηπίου, όπως οι σιδηροδρομικές, οι θαλάσσιες και οι εσωτερικές πλωτές μεταφορές, και με την αύξηση της ελκυστικότητας και της οικονομικής αποδοτικότητας αυτών των τρόπων μεταφοράς. Η Επιτροπή θα προωθήσει περαιτέρω την πρωτοβουλία «Shift2Rail»²³.

Επίσης, η Επιτροπή θα αναλάβει περαιτέρω δράσεις για την απαλλαγή του τομέα των μεταφορών από τις ανθρακούχες εκπομπές, τομέας που εξακολουθεί να χρησιμοποιεί κυρίως καύσιμα τα οποία παράγονται από πετρέλαιο. Αυτό θα απαιτήσει τον σταδιακό

²³ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 642/2014 για τη σύσταση της κοινής επιχείρησης Shift2Rail.

μετασχηματισμό ολόκληρου του συστήματος μεταφορών καθώς και την αύξηση της ανάπτυξης και διάθεσης εναλλακτικών καυσίμων. Η Επιτροπή θα λάβει περαιτέρω μέτρα για να προωθήσει την ταχεία ανάπτυξη των αναγκαίων υποδομών, δηλ. των σταθμών ανεφοδιασμού και επαναφόρτισης²⁴. Η διείδυση στην αγορά των οχημάτων αυτών εξαρτάται από την παράλληλη εμπορική εξάπλωση των υποδομών, των οχημάτων και των καυσίμων.

Η ηλεκτροδότηση των μεταφορών είναι σημαντική για να εξαλειφθεί η εξάρτηση από το πετρέλαιο και να απαλλαγούν οι μεταφορές από τις ανθρακούχες εκπομπές, και ιδίως οι οδικές (για μικρές και μεσαίες αποστάσεις) και οι σιδηροδρομικές μεταφορές. Η Ευρώπη πρέπει να επισπεύσει την ηλεκτροδότηση του στόλου αυτοκινήτων και άλλων μέσω μεταφοράς και να αποκτήσει ηγετική θέση στους τομείς της ηλεκτροκίνησης και των τεχνολογιών αποθήκευσης ενέργειας. Αυτό απαιτεί την πλήρη ενσωμάτωση των ηλεκτρικών οχημάτων στις πολιτικές αστικής κινητικότητας και στο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας, τόσο ως προς την κατανάλωση ενέργειας όσο και ως προς τις δυνατότητες εγκαταστάσεων αποθήκευσης.

2.4. Απαλλαγή της οικονομίας από τις ανθρακούχες εκπομπές

Αναπόσπαστο μέρος της Ενεργειακής μας Ένωσης αποτελεί μια φιλόδοξη πολιτική για το κλίμα. Η πολιτική της ΕΕ για το κλίμα βασίζεται σε μια πανευρωπαϊκή αγορά εκπομπών άνθρακα (το σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ), σε φιλόδοξους αλλά δίκαιους εθνικούς στόχους μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για τους τομείς που δεν υπάγονται στο σύστημα εμπορίας εκπομπών και σε ενεργειακή πολιτική με στόχο να κατακτήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση την πρώτη θέση όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Μια φιλόδοξη ενωσιακή πολιτική για το κλίμα

Στη συμφωνία σχετικά με το πλαίσιο για το κλίμα και την ενέργεια με ορίζοντα το 2030 προβλέπεται η δέσμευση της ΕΕ για μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου στο έδαφος της κατά τουλάχιστον 40 % σε σύγκριση με το 1990. Πρόκειται για φιλόδοξη συμβολή στις διεθνείς διαπραγματεύσεις για το κλίμα με στόχο την επίτευξη δεσμευτικής συμφωνίας για το κλίμα το 2015. Η συμβολή αυτή παρουσιάζεται λεπτομερέστερα στην ανακοίνωση με θέμα «Η πορεία προς το Παρίσι», που υποβάλλεται ταυτόχρονα με το παρόν στρατηγικό πλαίσιο για την Ενεργειακή Ένωση. Η Επιτροπή, από κοινού με τα κράτη μέλη, θα συνομιλήσει με άλλες μεγάλες οικονομίες ώστε να τις πείσει να συμμεριστούν τις φιλοδοξίες της Ευρώπης. Προς τον σκοπό αυτό, θα ασκήσει δραστήρια ευρωπαϊκή διπλωματία για το κλίμα, αξιοποιώντας πλήρως τα εμπορικά και αναπτυξιακά μέσα.

Ο ακρογωνιαίος λίθος της ευρωπαϊκής πολιτικής για το κλίμα είναι η εύρυθμη λειτουργία του συστήματος εμπορίας εκπομπών της ΕΕ. Λόγω του αποθεματικού για τη σταθερότητα της αγοράς και των μέτρων που απαιτούνται για την επίτευξη του πιο φιλόδοξου στόχου που καθορίστηκε στο πλαίσιο δράσης για το 2030, το σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ θα καθορίζει εύλογες τιμές για τις εκπομπές άνθρακα και θα προωθεί οικονομικά αποδοτικές μειώσεις των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιθυμεί το σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ να εκπληρώσει πλήρως τον ρόλο του ως τεχνολογικά ουδέτερου, οικονομικά αποδοτικού και ενωσιακής κλίμακας παράγοντα προώθησης επενδύσεων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Μέσω της διαμόρφωσης των τιμών σε επίπεδο ΕΕ, το εν λόγω σύστημα ενισχύει τη λειτουργία

²⁴ Οδηγία 2014/94/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2014, για την ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων.

της εσωτερικής αγοράς ενέργειας και τονώνει τη διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και άλλων τεχνολογιών χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και υψηλής ενεργειακής απόδοσης. Οι πολιτικές για την αποτροπή της διαρροής άνθρακα πρέπει να αντικατοπτρίζουν την ένταση των προσπαθειών που καταβάλλονται από άλλες μεγάλες οικονομίες.

Για τους τομείς που δεν καλύπτονται από το σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ πρέπει ακόμη να καθοριστούν εθνικοί στόχοι, ενώ ο τομέας της γης και της δασοκομίας θα ενσωματωθεί στο πλαίσιο της ΕΕ για το 2030, γεγονός που θα διασφαλίσει ότι και αυτοί οι τομείς διαθέτουν τα κατάλληλα κίνητρα για τον περιορισμό των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και τη συμβολή στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

Κατάκτηση της πρώτης θέσης στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αποφασισμένη να καταστεί παγκόσμιος ηγέτης στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και συγκεκριμένα παγκόσμιος κόμβος για την ανάπτυξη της επόμενης γενιάς τεχνολογικά προηγμένων και ανταγωνιστικών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η ΕΕ έχει επίσης θέσει ως στόχο της ΕΕ το μερίδιο της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές που θα καταναλώνεται στην ΕΕ το 2030 να ανέρχεται σε τουλάχιστον 27 %.

Η ΕΕ κινείται ήδη στη σωστή κατεύθυνση για την επίτευξη του στόχου της να αυξηθεί, έως το 2020, σε 20 % το μερίδιο της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στο ενεργειακό της μείγμα. Το κόστος του νέου δυναμικού αιολικής και φωτοβολταϊκής ενέργειας έχει μειωθεί σημαντικά, χάρη κυρίως στη δέσμευση της ΕΕ στον τομέα αυτό, και η μεταρρύθμιση των καθεστώτων στήριξης για περαιτέρω μείωση του κόστους προχωρεί ικανοποιητικά. Ωστόσο πρέπει να υπερνικηθούν νέες δυσκολίες για να επιτευχθεί ο στόχος του 27 %.

Για να καταστεί δυνατή η σταδιακή και αποδοτική ενσωμάτωση της παραγωγής από ανανεώσιμες πηγές σε μια αγορά που προωθεί τις ανταγωνιστικές ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τονώνει την καινοτομία, οι αγορές και τα δίκτυα ενέργειας πρέπει να προσαρμοστούν στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας²⁵. Απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η πλήρης εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας και των νέων κανόνων της αγοράς, προκειμένου να επιτραπεί η εμπορική επέκταση έξυπνων δικτύων βασισμένων σε νέες τεχνολογίες και η ανταπόκριση στη ζήτηση για αποδοτική ενεργειακή μετάβαση.

Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και της ενέργειας, η παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές πρέπει να υποστηρίζεται από μηχανισμούς βασισμένους στην αγορά οι οποίοι διορθώνουν τις αδυναμίες της αγοράς, εξασφαλίζουν την οικονομική αποδοτικότητα και αποφεύγουν την υπεραντισταθμισμό ή τις στρεβλώσεις. Η χαμηλού κόστους χρηματοδότηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έντασης κεφαλαίου προϋποθέτει την ύπαρξη σταθερού επενδυτικού πλαισίου, που να μειώνει τον κανονιστικό κίνδυνο. Αυτό είναι αναγκαίο για να διασφαλιστεί η εμπιστοσύνη των επενδυτών και να προσελκυστούν επενδύσεις από διεθνή ταμεία, φορείς υλοποίησης έργων μεγάλης κλίμακας, συνεταιρισμούς και

²⁵ Η προσαρμογή των αγορών στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας συνεπάγεται ότι οι βραχυπρόθεσμες αγορές πρέπει να μετεξελιχθούν σε αγορές που διαθέτουν βάθος και ρευστότητα και λειτουργούν σε πραγματικό χρόνο. Τα υφιστάμενα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας —των οποίων ο σχεδιασμός και συχνά η διαχείριση εξυπηρετούν τη συμβατική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε εθνικό πλαίσιο— δεν είναι τα πλέον ενδεδειγμένα για ένα μέλλον όπου η παροχή από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία και η εξισορρόπηση θα είναι αναγκαία για την αντιστάθμιση της εγγενούς μεταβλητότητάς τους.

νοικοκυριά, σε ένα πλαίσιο βασισμένο στην αγορά το οποίο διατηρεί το κόστος κεφαλαίου σε χαμηλά επίπεδα. Η Επιτροπή θα διευκολύνει τη συνεργασία²⁶ και τη σύγκλιση των εθνικών καθεστώτων στήριξης που οδηγούν σε μεγαλύτερο διασυνοριακό άνοιγμα μέσω διεξοδικών συζητήσεων με τα κράτη μέλη για τις αντίστοιχες οδηγίες της Επιτροπής²⁷ και τις κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και της ενέργειας.

Στις αποφάσεις επενδύσεων στον τομέα της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι πραγματικά επικρατούσες φυσικές συνθήκες από πλευράς διαθεσιμότητας πόρων και δικτύου, η αποδοχή από το κοινό, η τοποθεσία κατανάλωσης και τα διοικητικά εμπόδια. Επίσης, η ανάπτυξη νέων υποδομών, και ιδίως διασυνδέσεων, πρέπει να μειώσει το κόστος της ενσωμάτωσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην εσωτερική αγορά ενέργειας.

Η ΕΕ πρέπει να επενδύσει σε προηγμένα και αειφόρα εναλλακτικά καύσιμα, μεταξύ άλλων και στις διεργασίες παραγωγής βιοκαυσίμων, και στη βιοοικονομία γενικότερα. Με τον τρόπο αυτό θα είναι σε θέση να διατηρήσει την τεχνολογική και βιομηχανική υπεροχή της και να επιτύχει τους στόχους της όσον αφορά την αλλαγή του κλίματος. Η ΕΕ θα πρέπει επίσης να λάβει υπόψη τον αντίκτυπο της βιοενέργειας στο περιβάλλον, στη χρήση της γης και στην παραγωγή τροφίμων. Το επενδυτικό σχέδιο της ΕΕ, καθώς και άλλες πηγές χρηματοδότησης της ΕΕ, θα μπορούσαν να συμβάλουν στη διασφάλιση της αναγκαίας χρηματοδότησης.

2.5. Μια Ενεργειακή Ένωση για έρευνα, καινοτομία και ανταγωνιστικότητα

Μια νέα στρατηγική για την έρευνα και την καινοτομία (E&K) πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο της Ενεργειακής Ένωσης. Προκειμένου να κατακτήσει η Ενεργειακή Ένωση της Ευρώπης την πρώτη θέση παγκοσμίως στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, πρέπει να διαδραματίσει πρωτοποριακό ρόλο όσον αφορά την επόμενη γενιά τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τις λύσεις αποθήκευσης.

Εξίσου σημαντικό προκειμένου να μετεξελιχθεί η Ενεργειακή Ένωση σε κινητήρια δύναμη για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την ανταγωνιστικότητα είναι να διαδραματίσει η ΕΕ πρωταγωνιστικό ρόλο στις τεχνολογίες έξυπνου δικτύου και έξυπνου σπιτιού, τις καθαρές μεταφορές, καθώς και τα καθαρά ορυκτά καύσιμα και την ασφαλέστερη παγκοσμίως παραγωγή πυρηνικής ενέργειας.

Αν και έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των ερευνητικών προγραμμάτων της Ευρώπης, πολλά μπορούν ακόμη να γίνουν. Απέχουμε πολύ ακόμη από την πλήρως συντονισμένη και στοχοθετημένη έρευνα, που να συνδυάζει αποτελεσματικά προγράμματα της ΕΕ και των κρατών μελών γύρω από κοινούς στόχους και παραδοτέα. Για να επιτύχουμε τους στόχους μας, πρέπει να εξασφαλίσουμε τα μέγιστα δυνατά αποτελέσματα από κάθε ευρώ που επενδύεται σε ολόκληρη την ΕΕ. Αυτό συνεπάγεται την υιοθέτηση ολοκληρωμένης προσέγγισης για τη δημιουργία συνεργειών, τη συνεργασία για τον συντονισμό των προσπάθειών και την επίτευξη αποτελεσμάτων, την εξασφάλιση αποτελεσματικότερων

²⁶ Αρκετά κράτη μέλη εξετάζουν τη δυνατότητα χρήσης των μηχανισμών συνεργασίας που προβλέπονται στην οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για την επίτευξη των εθνικών τους στόχων με οικονομικά αποδοτικό τρόπο. Η Επιτροπή υποστηρίζει αυτή τη διαδικασία, βοηθώντας τα κράτη μέλη στην εξεύρεση λύσεων σε τεχνικά και οικονομικά προβλήματα που αφορούν αυτούς τους διασυνοριακούς μηχανισμούς.

²⁷ Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον σχεδιασμό των καθεστώτων στήριξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, SWD(2013)439· οδηγίες σχετικά με τη χρήση των μηχανισμών συνεργασίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, SWD(2013)440.

δεσμών μεταξύ της έρευνας και της βιομηχανίας και, με τον τρόπο αυτό, την εισαγωγή νέων τεχνολογιών στην αγορά της ΕΕ.

Για να επιτευχθεί αυτό, η νέα ευρωπαϊκή προσέγγιση E&K για την ενέργεια²⁸ πρέπει να επισπεύσει τον μετασχηματισμό του ενεργειακού συστήματος. Ο μετασχηματισμός αυτός πρέπει να βασιστεί στο πρόγραμμα «Ορίζων 2020» και να πραγματοποιηθεί με τη συμμετοχή όλων των κρατών μελών, των ενδιαφερόμενων μερών και της Επιτροπής.

Οι δράσεις πρέπει να ομαδοποιηθούν στις εξής τέσσερις βασικές προτεραιότητες, σχετικά με τις οποίες τα κράτη μέλη και η Επιτροπή θα πρέπει να αναλάβουν δεσμεύσεις:

- να αποκτήσουν την πρώτη θέση παγκοσμίως όσον αφορά την ανάπτυξη της επόμενης γενιάς τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής και της χρήσης βιομάζας και βιοκαυσίμων φιλικών προς το περιβάλλον, καθώς και την αποθήκευση της ενέργειας·
- να διευκολύνουν τη συμμετοχή των καταναλωτών στην ενεργειακή μετάβαση μέσω των έξυπνων δικτύων, των έξυπνων οικιακών συσκευών, των έξυπνων πόλεων και των συστημάτων οικιακού αυτοματισμού·
- να αναπτύξουν αποδοτικά ενεργειακά συστήματα και να αξιοποιήσουν την τεχνολογία για να καταστεί το κτιριακό απόθεμα ενεργειακά ουδέτερο·
- να δημιουργηθούν πιο βιώσιμα συστήματα μεταφορών, με την ανάπτυξη και την εγκατάσταση σε μεγάλη κλίμακα καινοτόμων τεχνολογιών και υπηρεσιών για την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου.

Στις τέσσερις αυτές κοινές προτεραιότητες προστίθενται προτεραιότητες έρευνας, για τις οποίες απαιτείται πολύ μεγαλύτερο επίπεδο συνεργασίας μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών που επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν τις εν λόγω τεχνολογίες:

- Μια διορατική προσέγγιση όσον αφορά τη δέσμευση και την αποθήκευση του άνθρακα καθώς και τη δέσμευση και τη χρήση του άνθρακα τόσο στην ηλεκτροπαραγωγή όσο και στους βιομηχανικούς κλάδους, η οποία θα έχει καθοριστική σημασία για την επίτευξη των στόχων του 2050 για το κλίμα με οικονομικά αποδοτικό τρόπο. Προς τον σκοπό αυτό θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα ευνοϊκό πλαίσιο άσκησης πολιτικής, το οποίο θα περιλαμβάνει και τη μεταρρύθμιση του συστήματος εμπορίας εκπομπών και το νέο ταμείο καινοτομίας, ώστε να αυξηθεί η σαφήνεια που είναι αναγκαία για τις επιχειρήσεις και τους επενδυτές για την περαιτέρω ανάπτυξη των εν λόγω τεχνολογιών.
- Η πυρηνική ενέργεια παράγει σήμερα σχεδόν το 30 % της ηλεκτρικής ενέργειας της ΕΕ²⁹. Η ΕΕ πρέπει να εξασφαλίσει ότι τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν τα υψηλότερα πρότυπα ασφάλειας, προστασίας, διαχείρισης αποβλήτων και μη διάδοσης. Η ΕΕ πρέπει επίσης να φροντίσει να διατηρήσει την τεχνολογική υπεροχή της στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας, μεταξύ άλλων μέσω του ITER³⁰, ώστε να μην αυξηθεί η ενεργειακή και τεχνολογική εξάρτησή της.

²⁸ Η εν λόγω προσέγγιση πρέπει να περιλαμβάνει επικαιροποιημένο στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών και στρατηγικό θεματολόγιο E&K για τις μεταφορές.

²⁹ Ευρωπαϊκή στρατηγική για την ενεργειακή ασφάλεια, COM(2014) 330.

Η μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών με γνώμονα την καινοτομία προσφέρει μεγάλες ευκαιρίες για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Θα αναδυθούν νέοι επιχειρηματικοί τομείς δραστηριότητας, νέα επιχειρηματικά μοντέλα και νέες περιγραφές θέσεων εργασίας. Η τεχνολογική υπεροχή πρέπει να συνοδεύεται από την ανάπτυξη ικανοτήτων βιομηχανικής παραγωγής ή αλυσίδων τεχνολογικού εφοδιασμού σε όλη την Ευρώπη. Προς τον σκοπό αυτό απαιτείται η συνεργασία της έρευνας, της βιομηχανίας, του χρηματοδοτικού τομέα και των δημόσιων αρχών. Μια αποτελεσματική βιομηχανική στρατηγική προς την κατεύθυνση αυτή θα δώσει τη δυνατότητα στη βιομηχανία της ΕΕ να επωφεληθεί από το πλεονέκτημα του πρωτοπόρου στις αγορές τεχνολογίας, τόσο σε εγχώριο όσο και σε διεθνές επίπεδο, με θετικά αποτελέσματα για την ανταγωνιστικότητα και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Η Επιτροπή θα διερευνήσει τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες των δημόσιων προμηθειών, ώστε να λειτουργήσουν καταλυτικά για τη βιομηχανική και επιχειρηματική καινοτομία και την πράσινη ανάπτυξη, τόσο εντός όσο και εκτός των συνόρων της ΕΕ. Θα κάνει πλήρη χρήση της εμπορικής πολιτικής της ΕΕ ώστε να βελτιωθεί η πρόσβαση σε ξένες αγορές των σχετικών με την ενεργειακή ένωση τεχνολογιών και υπηρεσιών, να προστατευτεί η αγορά της ΕΕ από αθέμιτες εμπορικές πρακτικές και να στηριχθούν οι προσπάθειες άλλων χωρών για τη δημιουργία σύγχρονων και βιώσιμων ενεργειακών συστημάτων. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες για να εξασφαλιστούν συνέργειες μεταξύ των διαφόρων ταμείων της ΕΕ και να αξιοποιηθούν πλήρως οι δυνατότητες χρηματοδότησης της καινοτομίας στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής.

Η αλλαγή σημαίνει επίσης ότι ορισμένοι τομείς, επιχειρηματικά μοντέλα ή περιγραφές θέσεων εργασίας θα πρέπει να προσαρμοστούν. Πρέπει να αναπτυχθούν επαγγελματικές και άλλες μορφές κατάρτισης για νέες ή προσαρμοσμένες περιγραφές θέσεων εργασίας, που να αντιστοιχούν στις νέες ανάγκες των επιχειρήσεων και να παρέχουν στα άτομα σοβαρές επαγγελματικές δεξιότητες. Μια δίκαιη και εύλογη ενεργειακή μετάβαση προϋποθέτει συνεπώς την επανεκπαίδευση ή την αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζομένων σε ορισμένους τομείς και, κατά περίπτωση, τη λήψη κοινωνικών μέτρων στο κατάλληλο επίπεδο. Καίρια σημασία έχει εν προκειμένω η ίδια γνώση και εμπειρία των κοινωνικών εταίρων. Η Επιτροπή θα ενημερώσει τους κοινωνικούς εταίρους και θα τους καλέσει να συμπεριλάβουν την ενεργειακή μετάβαση στον κοινωνικό διάλογο σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

3. Διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης

Η Ενεργειακή Ένωση χρειάζεται επίσης μια ολοκληρωμένη διαδικασία διακυβέρνησης και παρακολούθησης, ώστε να εξασφαλιστεί ότι οι δράσεις που σχετίζονται με την ενέργεια σε ευρωπαϊκό, περιφερειακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο συμβάλλουν όλες στην επίτευξη των ενεργειακών στόχων της Ένωσης. Η διαδικασία διακυβέρνησης πρέπει να εξυπηρετεί τους εξής σκοπούς:

- τη συγκέντρωση των δράσεων για την ενέργεια και το κλίμα, καθώς και των δράσεων σε άλλους συναφείς τομείς πολιτικής, με στόχο την ενίσχυση και την παγίωση της συνοχής των πολιτικών. Η συγκέντρωση αυτή προσφέρει μακροπρόθεσμη βεβαιότητα και κατευθύνσεις στους επενδυτές·
- την εξασφάλιση της εφαρμογής της εσωτερικής αγοράς ενέργειας και της υλοποίησης του πλαισίου δράσης για την ενέργεια και το κλίμα με ορίζοντα το 2030, και ιδίως της επίτευξης των συμφωνηθέντων στόχων για το 2030 όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, την ενεργειακή απόδοση, τις εκπομπές που δεν υπάγονται στο σύστημα εμπορίας εκπομπών και τις διασυνδέσεις·

- τον εξορθολογισμό των ισχυουσών απαιτήσεων προγραμματισμού και υποβολής εκθέσεων, με την αποφυγή της περιττής διοικητικής επιβάρυνσης·
- τη δρομολόγηση διαλόγου για την ενέργεια με τους ενδιαφερομένους, με στόχο την τεκμηρίωση της χάραξης πολιτικής και την ενεργό συμμετοχή στη διαχείριση της ενεργειακής μετάβασης·
- την εμβάθυνση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, μεταξύ άλλων και σε περιφερειακό επίπεδο, και με την Επιτροπή·
- τη βελτίωση των δεδομένων, της ανάλυσης και των πληροφοριών που απαιτούνται για την υποστήριξη της Ενεργειακής Ένωσης, με τη συγκέντρωση των σχετικών γνώσεων και την εύκολη πρόσβαση όλων των ενδιαφερομένων σε αυτές· και
- την υποβολή ετήσιας έκθεσης προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης, με στόχο την εξέταση των βασικών ζητημάτων και την καθοδήγηση της συζήτησης προσανατολισμού.

Η Επιτροπή θα δρομολογήσει μια δυναμική διαδικασία διακυβέρνησης για την ευρωπαϊκή Ενεργειακή Ένωση. Μολονότι θα υπάρχουν σαφείς δεσμοί μεταξύ της εν λόγω διαδικασίας διακυβέρνησης και του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, οι δύο διαδικασίες θα αποτελούν αντικείμενο χωριστής διαχείρισης.

4. Η υλοποίηση της Ενεργειακής Ένωσης

Προϋπόθεση για την πραγματοποίηση της Ενεργειακής Ένωσης αποτελεί η υλοποίηση των δράσεων που ορίζονται στην παρούσα στρατηγική και συνοψίζονται στα δεκαπέντε σημεία που εκτίθενται κατωτέρω. Στον συνημμένο χάρτη πορείας παρατίθενται οι πρωτοβουλίες που πρόκειται να αναληφθούν στο πλαίσιο της στρατηγικής, με σαφές χρονοδιάγραμμα θέσπισης και εφαρμογής, και αναφορά των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι εν λόγω δράσεις είναι αλληλένδετες και ανάλογες με τη φιλοδοξία που πρέπει να επιδειξεί η ΕΕ για τον μετασχηματισμό του ενεργειακού συστήματος της Ευρώπης.

Η επιτυχία της εφαρμογής εξαρτάται από την πολιτική δέσμευση όλων των εμπλεκόμενων παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, των κρατών μελών, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και άλλων ενδιαφερόμενων μερών, μεταξύ άλλων και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας, της αναλογικότητας και της βελτίωσης της νομοθεσίας.

Η ΕΕ πρέπει να είναι σε θέση να αντιδρά σε απροσδόκητα γεγονότα, να εκμεταλλεύεται νέες ευκαιρίες, να προσδιορίζει τις μελλοντικές τάσεις και να προσαρμόζεται σε αυτές. Όποτε θα είναι απαραίτητο, η Επιτροπή θα ασκεί το δικαίωμα πρωτοβουλίας που διαθέτει για να καθορίσει την κατάλληλη αντίδραση στα γεγονότα.

Η Επιτροπή καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να εγκρίνουν την παρούσα στρατηγική της Ένωσης για την υλοποίηση της Ενεργειακής Ένωσης και να δεσμευτούν ενεργά για την υλοποίησή της, σε στενή συνεργασία με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς.

*

* *

Η Ενεργειακή Ένωση σε δεκαπέντε σημεία δράσης

1. Πρώτη προτεραιότητα για τη δημιουργία της Ενεργειακής Ένωσης αποτελεί η πλήρης εφαρμογή και αυστηρή επιβολή της ισχύουσας νομοθεσίας για την ενέργεια και της συναφούς νομοθεσίας.

- Η Επιτροπή θα χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα για να εξασφαλιστεί ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν πλήρως τη νομοθεσία για την ενέργεια, και ιδίως την 3η δέσμη μέτρων για την εσωτερική αγορά ενέργειας, και θα επιβάλει με αυστηρό τρόπο τους κανόνες ανταγωνισμού της Συνθήκης.

2. Η ΕΕ πρέπει να διαφοροποιήσει τον εφοδιασμό με φυσικό αέριο και να ενισχύσει την αντοχή της στις διαταραχές του εφοδιασμού.

- Στο διάστημα 2015-2016 η Επιτροπή θα προτείνει δέσμη μέτρων για την αντοχή και τη διαφοροποίηση στον τομέα του φυσικού αερίου, προβαίνοντας σε αναθεώρηση του ισχύοντος κανονισμού για την ασφάλεια του εφοδιασμού με φυσικό αέριο.
- Η Επιτροπή θα εκπονήσει συνολική στρατηγική για το υδροποιημένο φυσικό αέριο (ΥΦΑ) και την αποθήκευσή του.
- Η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη για να αναπτυχθεί η πρόσβαση σε εναλλακτικούς προμηθευτές, μεταξύ άλλων από τον Νότιο Διάδρομο φυσικού αερίου, τη Μεσόγειο και την Αλγερία, προκειμένου να μειωθεί η υφιστάμενη εξάρτηση από μεμονωμένους προμηθευτές.

3. Οι διακυβερνητικές συμφωνίες θα πρέπει να συνάδουν πλήρως με τη νομοθεσία της ΕΕ και να είναι πιο διαφανείς.

- Το 2016 η Επιτροπή θα προτείνει αναθεώρηση της απόφασης σχετικά με τις διακυβερνητικές συμφωνίες με στόχο την εξασφάλιση της συμβατότητας με τη νομοθεσία της ΕΕ πριν από τη διαπραγμάτευση των συμφωνιών, τη συμμετοχή της Επιτροπής στις διαπραγματεύσεις αυτές, την εκπόνηση τυποποιημένων συμβατικών ρητρών που να καλύπτουν τους κανόνες της ΕΕ και την αύξηση της διαφάνειας των εμπορικών συμβάσεων προμήθειας φυσικού αερίου.

4. Προϋπόθεση για την ολοκλήρωση της ενεργειακής αγοράς, την ενσωμάτωση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την ασφάλεια του εφοδιασμού αποτελεί η ύπαρξη σωστών υποδομών.

- Η Επιτροπή θα υποστηρίξει την υλοποίηση μεγάλων έργων υποδομών, και ιδίως των έργων κοινού ενδιαφέροντος, με χρήση των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων, όπως π.χ. η διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη», τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία και το μελλοντικό Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων για τη μόχλευση της απαιτούμενης ιδιωτικής και δημόσιας χρηματοδότησης.
- Η Επιτροπή θα συγκεντρώσει πληροφορίες σχετικά με τα έργα υποδομής που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ, προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη συνοχή και να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπός τους.
- Η Επιτροπή θα δημιουργήσει ειδικό φόρουμ για τις ενεργειακές υποδομές, με σκοπό τη συζήτηση με τα κράτη μέλη, τις ομάδες περιφερειακής συνεργασίας και τα θεσμικά

όργανα της ΕΕ, της προόδου των έργων υποδομών μεγάλης κλίμακας. Το εν λόγω φόρουμ θα συνέλθει για πρώτη φορά στα τέλη του 2015.

5. Η δημιουργία ενιαίας εσωτερικής αγοράς ενέργειας που θα είναι προς όφελος των πολιτών, η κατοχύρωση της ασφάλειας του εφοδιασμού, η ενσωμάτωση στην αγορά της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και η διόρθωση της επί του παρόντος μη συντονισμένης ανάπτυξης μηχανισμών δυναμικότητας στα κράτη μέλη επιβάλλουν την επανεξέταση της υφιστάμενης οργάνωσης της αγοράς.

- Το 2016 η Επιτροπή θα προτείνει νομοθεσία για την ασφάλεια του εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια.
- Το 2015 η Επιτροπή θα προτείνει νέα οργάνωση της ευρωπαϊκής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και το 2016 θα υποβάλει νομοθετικές προτάσεις.

6. Το ρυθμιστικό πλαίσιο που θεσπίστηκε με την 3η δέσμη μέτρων για την εσωτερική αγορά ενέργειας πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω για την παροχή στους πολίτες και τις επιχειρήσεις ενιαίας εσωτερικής αγοράς ενέργειας.

- Το 2015-2016 η Επιτροπή θα επανεξετάσει το κανονιστικό πλαίσιο, και ιδίως τη λειτουργία του Οργανισμού Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER) και των Ευρωπαϊκών Δικτύων Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς (ΕΔΔΣΜ), και θα προτείνει κατάλληλες δράσεις για την ενίσχυση του ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου.

7. Σημαντική πτυχή της πορείας προς την κατεύθυνση μιας πλήρως ενοποιημένης αγοράς ενέργειας σε κλίμακα ΕΕ αποτελούν οι περιφερειακές προσεγγίσεις για την ενοποίηση της αγοράς.

- Η Επιτροπή θα εκπονήσει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την περιφερειακή συνεργασία και θα συμμετάσχει ενεργά στις εργασίες περιφερειακών φορέων συνεργασίας με τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη.

8. Η μεγαλύτερη διαφάνεια όσον αφορά το κόστος και τις τιμές της ενέργειας καθώς και το επίπεδο της δημόσιας στήριξης θα ενισχύσει την ολοκλήρωση της αγοράς και θα εντοπίσει τις δράσεις που στρεβλώνουν την εσωτερική αγορά.

- Η Επιτροπή θα υποβάλλει εκθέσεις ανά διετία σχετικά με τις τιμές της ενέργειας, θα αναλύσει ενδελεχώς τον ρόλο των φόρων, των εισφορών και των επιδοτήσεων και θα επιδιώξει τη σταδιακή κατάργηση των ρυθμιζόμενων τιμών κάτω του κόστους.
- Σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, θα πρέπει να αναληφθεί δράση για την προστασία των ευάλωτων καταναλωτών μέσω κοινωνικών πολιτικών.

9. Η ΕΕ έχει θέσει ως στόχο την επίτευξη εξοικονόμησης ενέργειας της τάξης του 27 % έως το 2030.

- Το 2015 και το 2016 η Επιτροπή θα επανεξετάσει το σύνολο της συναφούς με την ενεργειακή απόδοση νομοθεσίας και θα προτείνει αναθεωρήσεις, όταν αυτό θα απαιτείται, για τη στήριξη του στόχου για το 2030.
- Τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες θα πρέπει να κάνουν μεγαλύτερη χρήση των ευρωπαϊκών κονδυλίων για την ανακαίνιση κατοικιών.

10. Τα κτίρια παρουσιάζουν τεράστιες δυνατότητες για αύξηση της ενεργειακής απόδοσης. Η μετασκευή υφιστάμενων κτιρίων για να καταστούν ενεργειακά αποδοτικά και η πλήρης αξιοποίηση της αιφόρου θέρμανσης και ψύξης χώρου θα μειώσουν τις δαπάνες εισαγωγής ενέργειας της ΕΕ, θα ενισχύσουν την ενεργειακή ασφάλεια και θα μειώσουν το κόστος της ενέργειας για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις.

- Η Επιτροπή θα αναπτύξει πρωτοβουλία «έξυπνης χρηματοδότησης για έξυπνα κτίρια» με στόχο τη μεγαλύτερη ενεργειακή απόδοση των υφιστάμενων κτιρίων, μέσω της διευκόλυνσης της πρόσβασης σε υφιστάμενα μέσα χρηματοδότησης.
- Η Επιτροπή θα προτείνει στρατηγική για τη διευκόλυνση των επενδύσεων στον τομέα της θέρμανσης και της ψύξης.

11. Η ΕΕ πρέπει να επισπεύσει την ενεργειακή απόδοση και την απαλλαγή του τομέα των μεταφορών από τις ανθρακούχες εκπομπές, τη σταδιακή μετάβαση σε εναλλακτικά καύσιμα και την ενοποίηση των ενεργειακών και μεταφορικών συστημάτων.

- Η Επιτροπή θα προτείνει συνεκτική δέσμη μέτρων για τις οδικές μεταφορές με στόχο την προώθηση πιο αποδοτικής τιμολόγησης των υποδομών, την εμπορική επέκταση έξυπνων μεταφορικών λύσεων και την ενίσχυση της ενεργειακής απόδοσης.
- Η Επιτροπή θα λάβει περαιτέρω μέτρα για τη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών στην αγορά για την αυξημένη ανάπτυξη των εναλλακτικών καυσίμων και την περαιτέρω προώθηση της αγοράς καθαρών οχημάτων. Αυτό θα επιτευχθεί με συνδυασμό εθνικών, περιφερειακών και τοπικών μέτρων, με την υποστήριξη της ΕΕ.

12. Κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Οκτωβρίου, η ΕΕ ενέκρινε πλαίσιο για το κλίμα και την ενέργεια με ορίζοντα το 2030. Το πλαίσιο αυτό πρέπει τώρα να υλοποιηθεί. Η ΕΕ προτίθεται να συμβάλει καθοριστικά στις διεθνείς διαπραγματεύσεις για το κλίμα.

- Η Επιτροπή θα προτείνει νομοθεσία για την επίτευξη του στόχου μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου που συμφωνήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Οκτωβρίου 2014, τόσο στο σύστημα εμπορίας εκπομπών όσο και στους τομείς που δεν υπάγονται στο σύστημα εμπορίας εκπομπών.

13. Η ΕΕ έχει θέσει στόχο τουλάχιστον 27 % για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε ενωσιακό επίπεδο έως το 2030.

- Το 2016-2017 η Επιτροπή θα προτείνει νέα δέσμη μέτρων για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Στα μέτρα αυτά θα περιλαμβάνεται νέα πολιτική για τη βιώσιμη βιομάζα και βιώσιμα βιοκαύσιμα, καθώς και νομοθεσία για τη διασφάλιση της επίτευξης του στόχου της ΕΕ το 2030 με οικονομικά αποδοτικό τρόπο.

14. Η ΕΕ πρέπει να αναπτύξει μια διορατική στρατηγική έρευνας και καινοτομίας (E&K) για την ενέργεια και το κλίμα, ώστε να διατηρηθεί η ευρωπαϊκή τεχνολογική πρωτοπορία και να διευρυνθούν οι δυνατότητες εξαγωγών.

- Το 2015-2016 η Επιτροπή θα προτείνει ευρωπαϊκή προσέγγιση E&K στον τομέα της ενέργειας, η οποία θα περιλαμβάνει αναβαθμισμένο στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών και στρατηγικό θεματολόγιο E&K για τις μεταφορές, με περιορισμένο αριθμό βασικών προτεραιοτήτων και σαφών στόχων.
- Η Επιτροπή θα αναπτύξει πρωτοβουλία για την κατάκτηση παγκόσμιας ηγετικής θέσης στην τεχνολογία και την καινοτομία στους τομείς της ενέργειας και του

κλίματος, με στόχο την τόνωση της απασχόλησης και της ανάπτυξης.

15. Η Επιτροπή θα αξιοποιήσει όλα τα μέσα εξωτερικής πολιτικής για να εξασφαλιστεί ότι μια ισχυρή και ενωμένη ΕΕ συνεργάζεται εποικοδομητικά με τους εταίρους της και εκφράζεται με μια μία φωνή όσον αφορά την ενέργεια και το κλίμα.

- Η Επιτροπή, από κοινού με την ΥΕ/ΑΕ, και τα κράτη μέλη θα αναζωογονήσουν τη διπλωματία της ΕΕ στους τομείς της ενέργειας και του κλίματος.
- Η Επιτροπή, από κοινού με την ΥΕ/ΑΕ, θα αναπτύξει δυναμικό θεματολόγιο για την ενίσχυση της συνεργασίας της ΕΕ με τρίτες χώρες στον τομέα της ενέργειας, μεταξύ άλλων όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση.
- Η Επιτροπή θα αξιοποιήσει πλήρως την πολιτική της ΕΕ στον τομέα του εξωτερικού εμπορίου για να προωθήσει την πρόσβαση των ευρωπαϊκών ενεργειακών τεχνολογιών και υπηρεσιών στους ενεργειακούς πόρους και στις ξένες αγορές.